הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר עבודה

# מעשה רקח על הלכות מעשה הקרבנות

רבי מסעוד חי רקח

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# מעשה רקח על הלכות מעשה הקרבנות

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-מעשה-הקרבנות/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 6
הלכה א ..... 6
הלכה ז ..... 6
הלכה יא ..... 6
הלכה יב ..... 7
הלכה יג ..... 7
הלכה יד ..... 7
הלכה טו ..... 7
הלכה טז ..... 7
הלכה יח ..... 8
**פרק ב** ..... 8
הלכה א ..... 8
הלכה ה ..... 9
הלכה ו ..... 9
הלכה ז ..... 9
הלכה ח ..... 9
הלכה ט ..... 9
הלכה י ..... 10
הלכה יב ..... 10
הלכה טו ..... 10
**פרק ג** ..... 11
הלכה א ..... 11
הלכה ב ..... 11
הלכה ד ..... 12
הלכה ה ..... 12
הלכה ו ..... 13
הלכה י ..... 13
הלכה יא ..... 14
הלכה יב ..... 14
הלכה יד ..... 15
**פרק ד** ..... 15
הלכה ב ..... 15
הלכה ט ..... 15
הלכה י ..... 15
הלכה יא ..... 16
**פרק ה** ..... 16
הלכה א ..... 16
הלכה ד ..... 16
הלכה ה ..... 16
הלכה ו ..... 16
הלכה ז ..... 17
הלכה ט ..... 17
הלכה יד ..... 17
הלכה יז ..... 17
הלכה יח ..... 19
הלכה כא ..... 19
**פרק ו** ..... 20
הלכה ב ..... 20
הלכה ו ..... 20
הלכה ז ..... 21
הלכה כא ..... 21
הלכה כג ..... 21
**פרק ז** ..... 22
הלכה א ..... 22
הלכה ג ..... 22
הלכה ה ..... 23
הלכה ו ..... 23
הלכה ח ..... 23
הלכה ט ..... 23
**פרק ח** ..... 24
הלכה ב ..... 24
הלכה ג ..... 24

הלכה ו ..... 24
הלכה ז ..... 24
הלכה ט ..... 24
הלכה י ..... 25
הלכה יד ..... 26
הלכה יט ..... 28
הלכה כ ..... 28
הלכה כא ..... 29
**פרק ט** ..... 29
הלכה ו ..... 29
הלכה יג ..... 29
הלכה יח ..... 29
הלכה כג ..... 30
הלכה כה ..... 30
**פרק י** ..... 30
הלכה ג ..... 30
הלכה ח ..... 30
הלכה י ..... 30
הלכה יא ..... 31
הלכה יב ..... 31
הלכה יד ..... 31
הלכה יט ..... 31
הלכה כג ..... 31
**פרק יא** ..... 32
הלכה א ..... 32
הלכה ג ..... 32
הלכה ו ..... 33
**פרק יב** ..... 33
הלכה ז ..... 33
הלכה י ..... 33
הלכה טו ..... 34
הלכה יז ..... 34
הלכה יט ..... 34
הלכה כ ..... 34
הלכה כב ..... 34
הלכה כג ..... 34
**פרק יג** ..... 35
הלכה ב ..... 35
הלכה ג ..... 35
הלכה ד ..... 35
הלכה ה ..... 35
הלכה ח ..... 36
הלכה יא ..... 36
הלכה יב ..... 36
הלכה יג ..... 36
הלכה יד ..... 38
**פרק יד** ..... 38
הלכה ב ..... 38
הלכה ג ..... 38
הלכה ו ..... 38
הלכה ח ..... 38
הלכה יב ..... 39
הלכה יג ..... 39
הלכה יד ..... 39
**פרק טו** ..... 40
הלכה א ..... 40
הלכה ב ..... 40
הלכה ד ..... 41
הלכה ו ..... 41
הלכה ז ..... 41
הלכה ח ..... 41
**פרק טז** ..... 42
הלכה ב ..... 42
הלכה ד ..... 42

הלכה ה ..... 42
הלכה ז ..... 42
הלכה ח ..... 43
הלכה ט ..... 43
הלכה יא ..... 43
הלכה יד ..... 43
הלכה טז ..... 44
**פרק יז** ..... 44
הלכה ד ..... 44
הלכה ה ..... 44
הלכה ו ..... 44
הלכה ח ..... 45
הלכה ט ..... 45
הלכה י ..... 45
הלכה יד ..... 45
הלכה טו ..... 46
**פרק יח** ..... 46
הלכה א ..... 46
הלכה ט ..... 46
הלכה י ..... 47
הלכה יא ..... 47
הלכה יד ..... 49
הלכה טו ..... 49
הלכה טז ..... 49
הלכה יח ..... 49
**פרק יט** ..... 49
הלכה א ..... 49
הלכה ג ..... 50
הלכה ה ..... 50
הלכה ו ..... 51
הלכה ז ..... 51
הלכה ט ..... 51
הלכה יא ..... 51
הלכה יב ..... 51
הלכה יג ..... 51
הלכה טו ..... 51
הלכה טז ..... 52

# פרק א

## הלכה א

**כל הקרבנות וכו'**. לא נתבאר בדברי רבינו אם יש לו לברך על הבאת הקרבנות ועל עבודותיו דהא מצות עשה גמור הוא וממ"ש סוף הלכות תרומות משמע דיש לו לברך שהרי כתב שם כל האוכל תרומה מברך וכו' אפילו בחלת חו"ל שגם אכילת קדשי הגבול כעבודה שנאמר עבודת מתנה אתן את כהונתכם ע"כ וכיון דמעבודה יליף לה משמע דמילתא דפשיטא היא שיש לו לברך על כל עבודה אמנם בס' לב שמח ז"ל הביאו המל"מ ז"ל על מ"ש הרמב"ן שעל כל העבודות יש לו לברך כתב דרבינו ס"ל שלא יברך כי אם על עבודה גדולה לבדה והוא ז"ל חולק עליו עיי"ש ועיין להרב לח"מ ז"ל שהאריך בפרטי ענייני כל הקרבנות:

## הלכה ז

**כל קרבנות היחיד וכו'**. במשנה תני קרבנות היחיד ופי' רש"י והרע"ב כלומר יש מאותם שקבוע להם זמן שאפילו עבר זמנן חייב להקריבן כגון יולדת ומצורע וכו' ע"כ והטעם מבואר מפני שיש שקבוע להם זמן ואם עבר זמנן אין חייבים באחריותן חביתי כהן גדול ופר יום הכיפורים אלא יש בקרבנות היחיד קאמרינן ולא כל קרבנות היחיד וכ"כ התוס' יו"ט וסיים וכן פסק הרמב"ם פ"א מהל' מעשה הקרבנות עיי"ש והוא מגומגם דרבינו כתב לשון כל ולא הוציא אלא הנדבה וחביתי כ"ג ופר י"ה אינן נדבה אלא חיוב גמור מן התורה ואי ממה שסיים רבינו וקרבן יחיד שקבוע לו זמן הרי הוא כקרבן ציבור ואינו חייב באחריותו לשון זה מורה דמ"ש תחילה כל הקרבנות וכו' היינו באין קבוע להם זמן ואין בכללו יולדת ומצורע ומ"מ ראיתי להרב קרית ספר ז"ל שכתב כן עיין עליו ולכך צ"ל דשני מיני קבוע להם זמן הם יש שקבוע להם זמן ומ"ע ונמשך זמנו כגון יולדת ומצורע שאם לא הביאו ביומם יביאו ביום אחר ובאלה איירי רבינו ברישא דהו"ל כאין קבוע להם זמן אמנם בקבוע זמן מוגבל אז ודאי דאם עבר יומא וכו' ומרן ז"ל שכתב וממ"ש רבינו חוץ מן הנדבה נראה שהוא מפרש וכו' לא ידעתי כוונתו או דחיסור לשון יש בדבריו:

## הלכה יא

**יתר על זה הרי הוא זקן ואין מקריבין אותו**. לשון המשנה פ"ק דפרה אין מקריבין זקן מפני הכבוד והתוס' יו"ט ז"ל הביא מחלוקת המפרשים אם הוא לעיכובא ודברי רבינו

סתומים אמנם ממ"ש בפירוש המשנה נראה דלעיכובא קאמר וכן נראה ממ"ש סוף פ"ז דביאת מקדש עיי"ש:

## הלכה יב

**אע"פ וכו'**. מרן הקדוש נרגש דהשמיט רבינו נדרים ונדבות דקתני מתני' וגם בפירוש המשנה לא הזכירם ולא ידעתי טעם הגון להם דבשלמא בכור ומעשר איתקשו בקרא ופסח איתקש לבכור כמ"ש ז"ל מכ"ש לפי טעם הר"ש ז"ל שהיו צריכין פסחים הרבה ושמא לא יספיקו גם בתורת כהנים פרשת אמור לא הזכירו אלא בכור ומעשר ואפשר דמטעם זה השמיטם רבינו ז"ל:

## הלכה יג

**ואם הוסיפו שעה או פיחתו שעה**. האי כדיניה והאי כדיניה דבהוספה היינו על השנה ובפיחת היינו יום השמיני ופשוט:

## הלכה יד

**אבל ביום שלשים וכו'**. נראה דלאו דוקא דכיון שנשלם שנתו יצא מכלל כבש:

**שעיר עזים בן שתים**. מרן ז"ל הגיה דצ"ל שעיר עזים בן שנה שעיר בן שתים ע"כ וחילוק זה לא איתבריר לן שהרי בראש חודש נאמר שעיר עזים בפרשת פנחס ובמוספי המועדות שם יש שעיר סתם ויש שעיר עזים ורבינו פ"ז דתמידין ומוספין הזכיר בר"ח שעיר עזים ובשאר מועדות כולם כתב שעיר סתם ופ"ק דשבועות דף ב' ודף ט' משמע דהשעירים הן שוין אלא שנחלקו בכפרתן וביומא דף ס"ה פי' רש"י הביאו המל"מ ז"ל דבתורת כהנים מרבינן כל שעירי הרגלים ושעירי ע"ז ושעיר נשיא שיהיו בני שנתן וא"כ צ"ע בין לגירסת רבינו בין להגהת מרן ז"ל:

## הלכה טו

**וכל עולות הצבור וכו'**. בדפוס מגדל עוז וכן עולות הצבור. ומ"ש בספרי רבינו **ואין להם עולה מן העז** בדפוס מגדל עוז ואין להם עולה מן העוף. ומ"ש בספרי רבינו **שהיא עז ונאכלת** בנוסח אחר כתב יד שהוא שעיר:

## הלכה טז

**הא למדת שחמש חטאות הם הנשרפות**. ידוע מ"ש הראב"ד ז"ל ובשו"ת הרדב"ז שנדפסו מחדש דף נ"ב סי' ק"ח הראה פנים לדברי הראב"ד ז"ל והליץ בעד הר"ן ז"ל ובהסכמה עלה לצדק דברי רבינו כמ"ש מרן ז"ל ובס' עץ החיים להר"ר חיים אבועלפיה ז"ל בלשונות דף א' הובא ג"כ בספר מקראי קודש דף קל"ד כתב הראב"ד פר ושעיר לכל שבט ושעיר לבי"ד ומרן כתב פר ושעיר לבי"ד ושניהם לא כוונו לאמת שבי"ד אין מביאין קרבן

כמ"ש רבינו פי"ב מהל' שגגות בע"ז כל שבט יביאו פר ושעיר ושאר המצות יביאו פר וביי"ד פטור וצ"ע עכ"ל. וביתר שאת היה לו להקשות דמרן גופיה כתב שם וז"ל ואע"פ שאין בי"ד מביאין כתב בתחילת הפרק הרי בי"ד חייבים להביא מפני שמה שמביאים הציבור בשביל הבי"ד הם מביאים עכ"ל. הרי שמרן ז"ל בעצמו קיים פשט דברי רבינו שם שהציבור מביאים בשביל הבי"ד שטעו אלא ודאי הדבר מבואר מעצמו דגם מ"ש כאן פר ושעיר לבי"ד הכוונה בשביל הבי"ד ותדע עוד שהזכיר דברי רבינו שבפי"ב דהל' שגגות והראב"ד ז"ל לא הזכיר בסוף דבריו אלא השעיר מפני שבו תלוי עיקר הכפרה ועיין להרדב"ז הנ"ל:

### הלכה יח

**ואלו הן האימורין**. הערוך ז"ל פי' תיבת אימורין על שם שהם מורים ואדונים על כל האברים וכו' והמל"מ ז"ל פי' מלשון את ה' האמרת, יתאמרו כל פועלי און עיי"ש:

## פרק ב

### הלכה א

**אלא מגביה ידו ויוצק על היסוד והוא יורד לשיתין**. ידוע דהראב"ד ז"ל הבין בדברי רבינו כפשטן דיוצק על היסוד ממש קאמר והשיג עליו דעל הספלים דוקא יהיה יוצק ומרן ז"ל בקש להליץ בעד רבינו ונדחק הרבה מכח הברייתות כמו שהעיד הוא ז"ל דבאמת הוא דוחק גדול כמבואר ואני הפעוט לענ"ד דממ"ש רבינו פ"י דתמידין ומוספין יש ללמוד למ"ש כאן שהרי כתב וז"ל ובקרן דרומית מערבית היה מנסך למעלה מחצי המזבח והכל יורד לשיתין כמו שביארנו כיצד היו עושין וכו' ושני ספלים של כסף היו שם וכו' הרי שהזכיר הספלים ובעיקר הניסוך כתב כמו שביארנו דהיינו מ"ש כאן וכ"כ מרן גופיה שם וידוע דהספלים היו נותנים על היסוד שהיה בקרן דרומית מערבית כמ"ש רבינו פ"ב דבית הבחירה וכן מצאתי להרב לח"מ ז"ל עיין עליו. גם מצאתי הדבר מבואר בהרב קרית ספר ז"ל שכתב וז"ל אבל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש אלא ניתן לספלים על המזבח ויוצק על היסוד והוא יורד לשיתין ע"כ גם הסמ"ג ז"ל עשין קפ"ג כתב בפשיטות שהיין נתן על הספלין ולא הזכיר שרבינו חולק ש"מ שהבין דגם רבינו מודה בזה. ובס' עבודת ישראל ז"ל דף פ"ז נשא ונתן בזה ולא ראה דברי הרב לח"מ וק"ס והסמ"ג ז"ל כאמור ולפי דרכנו הרווחנו כעל כל הון שבסדר עבודת יום הכיפורים בחזרה אנו אומרים ומנסך את היין בכלי יושר דהיינו הספלים ובודאי שכן הדין גם לדעת רבינו לא שנאמר דדוקא לדעת הראב"ד ז"ל אנו אומרים כן שבח להשי"ת:

## הלכה ה

**חוץ מכבש העולה וכו' בלול בשלישית ההין שמן.** ידוע מ"ש הראב"ד ז"ל דברייתא מפורשת במנחות דף פ"ט מה יין רביעית ההין אף שמן רביעית ההין והובאה בתורת כהנים פרשת אמור ומרן ז"ל כתב ונראה ודאי שיש טעות סופר בדברי רבינו וצריך להגיה ולכתוב ברביעית ההין שמן ע"כ. ומה נענה ומה נאמר שמלבד דבשאר נוסחאות כתוב כן מצינו עוד לרבינו בפירוש המשנה שציין למ"ש בהקדמתו ושם נאמר וז"ל זולתי הכבש שמקריבין בשני של חג המצות יום הנפת העומר שהיה עולה כמ"ש מה שכתוב עליו בתורה שתהיה מנחתו שני עשרונים בלולים בשלישית ההין שמן עכ"ל. הרי דבריו שבפירוש המשנה כמ"ש בחיבורו ואיך נאמר שבודאי הוא ט"ס הן אמת שהרב קרית ספר ז"ל העתיק רביעית ההין שמן כפשטא דברייתא וכ"כ הסמ"ג עשין קפ"ג ומדברי הברייתא אפשר לידחק ולומר דכל הקפידה אינה אלא לשלול דלא בעינן נסכיו כפולין כמ"ש יכול לא יהא יינו כפול וכו' אבל שמנו יהא כפול וכו' ולעולם דלאו דוקא רביעית אלא שלא יהא כפול כדין היין ומ"מ הדוחק מבואר גם הפר"ח הביא משם הרדב"ז ז"ל שבקש להליץ בעד רבינו והניחו בצ"ע:

## הלכה ו

**המצורע מביא וכו'.** בס' קרבן חגיגה ז"ל סי' ס"ז נרגש שאם כוונת רבינו היא לומר שאע"פ ששנים מהם חטאת ואשם מביאים עמהם נסכים וא"כ דין זה הו"ל לסדרו למעלה כשאמר שאין מביאין עם החטאת והאשם נסכים וכו' ע"כ. ולא זכיתי להבין דבריו שהרי כבר ביארו רבינו קדמה לפני אותו דין שכתב חוץ מחטאת מצורע ואשמו שנתפרשו נסכיהם בתורה ע"כ ועיי"ש שהאריך ללא צורך ומ"ש שם בדין הפלגס יתבאר בפט"ז הל' ב' בע"ה:

## הלכה ז

**בהלכות עירובין.** בנוסח אחר כתב יד בהל' ערכין:

## הלכה ח

**במנין העשרונות במנין הלוגין.** בדפוס מגדל עוז כמנין בכא"ף בשניהם:

## הלכה ט

**לפי שהוא יורד ע"ג הכלי.** כתב מרן ז"ל היינו כת"ק וכר' עקיבא שם ע"כ פי' לאפוקי מדר' יוסי דס"ל אידי ואידי נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ ומ"מ לטעמא דר"י אנו צריכין דלח נעקר וכו' וגזרה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול וכמו שסיים רבינו והיינו טעמא דביבש שרי וכמ"ש רש"י שם וכ"כ הרב קרית ספר אף שהמל"מ ז"ל הקשה

עליו אמנם דברי רבינו בפירוש המשנה הכי מוכחי שכתב וז"ל וענין נעקר שבשעה שמודדין הדבר הניגר יפוץ ויוצא מן המדה מה שכבר היה בתוכה ונתקדש בלי ספק ומחלוקת באלו התנאים אינה אלא בסדר קדושתן איך היתה כשנמשחה בשמן המשחה והתולדה היוצא מדבריהם אין בה מחלוקת כמו שאתה רואה ע"כ וזה משמע כדברי הרב קרית ספר ז"ל ומ"ש בספ"א דכלי המקדש צ"ל דסמך אמה שכתב כאן שהוא עיקר הדין:

## הלכה י

**ואם לנו יפסלו בלינה**. קצת קשה דמאחר שבבירוצין אינן קדושין אלא מפני הרואים וכדי שלא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול הרי לא נתקדשו מן הדין וא"כ איך יפסלו בלינה ותו דאיך שייך לומר עוד ואם לאו מקיצין בהם הא כיון שנפסלו לשריפה קיימי ומתוך דברי התוס' ז"ל שם דף (פ"ז) [פ"ח] ד"ה בירוצי מדות וכו' (מש"מ) [משמע] דכשאנו אומרים שנפסלין בלינה היינו למ"ד בירוצי המדות נתקדשו אמנם רבינו שפסק כרבינא כדי שלא יאמרו וכו' קשה. ומרן ז"ל במתק לשונו נראה שנרגש מזה שהרי כתב פי' אם לנו שלא הקריבן עם הזבח וכו' דכיון שיש שם זבח אחר נתקדשו הבירוצין ליפסל בלינה וכו' ע"כ עם כל זה מוכרח לומר עם מ"ש התוס' שם משם הירושלמי דלב בי"ד מתנה עליהם אי נמי י"ל דכיון שיחדן לזבח אחר מוכרח שנתקדשו בכלי לידע שיערן:

## הלכה יב

**והוא שלא קדשו הנסכין בכלי שרת וכו**'. מרן ז"ל ציין מהמשנה דפרק התודה וכו' והן אמת שכן נראה ע"פ רש"י ז"ל אמנם רבינו העתיק אותה משנה פי"ב דפסולי המוקדשין אשר משם נראה דלענין הזבח קאמר דנעשה כמו שנפסלו קאמר והתוס' יו"ט ז"ל הוסיף לתמוה דמשנה שלימה היא פ"ב דמעילה עיי"ש ואי מהא לא איריא כ"כ דההיא דמעילה קתני המנחות שקדשו בכלי וכו' ורבינו בסתם נסכים איירי ועיין מ"ש שם אי"ה:

## הלכה טו

**וכשם שהקריבו וכו**'. הם דברי רב אשי במנחות דף (מ"ח) [מ"ה] מילואין הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה ומפרש רבינו דלעולם נבואת יחזקאל היא לבית שלישי במהרה בימינו אמן ולקושיא שהקשה דמה נשתנה שמקריבין חטאת בר"ח תירץ רב אשי דאין זה פלא שהרי גם בימי עזרא מצינו כן כמו שמצינו בימי משה רבינו ע"ה והם דברי רבינו ממש וכ"כ הרב לח"מ ז"ל. ואיני יודע למה מרן ז"ל כתב ומ"ש וכן קרבנות שהקריבו בימי עזרא וכו' ע"כ ומה זה שתיקה הלא מבואר הוא שם ברב אשי:

# פרק ג

## הלכה א

**שנים שרצו וכו'**. משנה וגמרא במנחות דף ק"ד ונתבאר שם שהמנחה לבד אין מביאין אותה בשותפות וכבר הזכירו רבינו לקמן פי"ד הל' ב':

## הלכה ב

**ואפילו עולת העוף וכו'**. כתב מרן ז"ל ומשמע לרבינו דעולת העוף לא נפקא מכלל עולה סתם ע"כ בס' צרור החיים ז"ל הקשה דבפ"ה דהלכות ערכין הל' ח' כתב רבינו הקדיש נכסיו סתם והיו בהם יינות שמנים וסלתות ועופות הראוים ליקרב ע"ג המזבח ימכרו וכו' והדמים ילקח בהם זכרים ויקריבו עולות והיינו כר"א פ"ד דשקלים ומפורש בירושלמי מדכתיב איש אשר יקריבו עולה לכל נדריהם ולכל נדבותם וכו' יכול אם הקדיש עוף יקריבנו עולה ת"ל בבקר וכו' עולת בהמה דוקא ולא עופות וכיון שכן איך כתב רבינו דאפילו עולת העוף מקבלים מהם והלא עולת העוף אינו נכלל בקרא דאיש איש דכתיב בבקר ולא עופות וצ"ע. עוד הקשה לדברי מרן ז"ל שכתב מקרא דאשר יקריבו לה' לעולה דכמה דוכתי בגמרא דרשינן ליה דלהכי כתב בבקר בכשבים וכו' לתמות זכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעוף נמצא דלא משתעי קרא בעוף כי אם בבהמה וכו' עכת"ד.

**ולפי** דעתי נראה מעיקרא קושיא ליתא דמאי דמרבינן מאיש איש לכל נדריהם ולכל נדבותם היינו בהקדיש סתם ועליה קאי קרא דבבקר לאפוקי עופות וזה הוא הדין שכתב רבינו בהלכות ערכין הקדיש נכסיו סתם וכו' ולקח בהם זכרים וכו' ואם זה נוהג בישראל מכל שכן וק"ו בעכו"ם שאם הקדיש סתם והיו בהם עופות פשיטא ודאי שימכרו וילקח בהם בהמות לעולות דוקא אבל אם פי' ההקדש דהיינו שאמר הרי עוף זה עולה ודאי שיקרב עולה כיון דמשתריא לגביה דהא מפרש ביה קרא אשר יקריבו לה' לעולה דמרבינן ליה לעכו"ם גם בפ"ק דחולין דף י"ג דרשינן איש איש לרבות הנכרים שנודרין נדרים ונדבות כישראל הרי שהושוו בזה לישראל לכל דבר והמיעוט של בבקר לא אתא אלא למקדיש סתם כדכתיב ברישיה דקרא וכן מצאתי בהרב קרית ספר ז"ל שכתב להדיא אשר יקריבו לה' לעולה אין לי אלא עולה בלבד (שהיא דרשת ר' עקיבא בגמ') פרט לכל שאר הקרבנות ועולת עוף הויא בכלל עולה דהא לא ממעטינן אלא שאר קרבנות וכו' ע"כ ובהל' ערכין הביא שם הדין האמור אלא ודאי נראין הדברים כמ"ש ומינה נמי לאידך שהקשה לדברי מרן שהביא מקרא דאשר יקריבו לה' לעולה אף דמרן ז"ל לא הביא אלא דברי (ר"מ) [ר"ע] ומ"מ כוונתו כנז"ל דבמקדש בפירוש עוף זה יהיה

עולה נפיק שפיר מהך קרא דהא עולה הוא אלא שאין מקריב עמה נסכין כמ"ש לקמן הל' ה' וק"ל:

## הלכה ד

**היה מומר לעבירה וכו' בין להכעיס בין לתיאבון אין מקבלין ממנו קרבן לאותה עבירה.** משמע דלעבירה אחרת מקבלין אפילו להכעיס וזה דבר בלתי אפשרי שהרי מומר להכעיס אפי' בעבירה אחת הוי אפיקורוס והרי הוא עכו"ם לכל דבריו וכמ"ש רבינו פי"א דגזלה ואבדה הל' ב' ופ"ד דרוצח הל' י' גם הרב חיים אבועלפיה ז"ל פרשת ויקרא דף ב' י"ח הקשה על מרן ז"ל דפסק ביו"ד סי' ב' דמומר להכעיס בעבירה אחת הוי מומר לכל התורה כולה דהרי מדברי רבינו כאן מוכח בהיפך והש"ך והפר"ח הביאו בשם הרב ב"ח ז"ל דמומר להכעיס לעבירה אחת דהוי מומר לכל התורה הויא מדרבנן וחלקו עליו ז"ל עיין עליהם וצ"ע ע"כ.

**ולענ"ד** נראה כדי שלא יסתור רבינו דברי עצמו ולא תקשי על מרן ז"ל נראה לענ"ד דהן הכי נמי דלהכעיס לעבירה אחת הוי מומר לכל התורה כולה והרי הוא כעכו"ם וכמ"ש להדיא בהלכות גזלה ואבדה והכא מילתא פסיקתא קתני דלאותה עבירה ודאי דאין מקבלין בין להכעיס בין לתיאבון משא"כ בשאר עבירות דנפקי מדיוק דבריו לא קאי אלא אלתיאבון שהזכיר דבההיא הה"נ דבשאר עבירות מקבלין אבל להכעיס ודאי דאין מקבלין כלל שהרי הוא כמחלל שבת ועובד ע"ז וכמ"ש בפ"י בהלכות גזלה וסמך אמה שכתב שם ומה שלא כללו כאן בהדי מחלל שבת וע"ז י"ל משום דהני תרתי חמירי טפי ואפילו לתיאבון הרי הוא כופר בכל התורה כולה ובהכי יתיישבו כל הקושיות וק"ל:

## הלכה ה

**עולות הכותים וכו'**. עיין מ"ש מרן ז"ל ובשם מהר"י קורקוס ז"ל ולכולהו קשה דרבינו פ"ד דהלכות שקלים הל' ג' כתב דכותי ששלח עולתו ממדינה אחרת ולא שלח עמה דמי נסכים יביאו נסכים מתרומת הלשכה ע"כ הרי דסותר למ"ש כאן והרבה תירוצין נאמרו בקושיא זו עיין להרב לח"מ ז"ל ומ"ש אני הצעיר בספרי מעשה רקח שם. והמדקדק לשון רבינו יתבאר לו כוונתו לפי הנראה דהא לישנא דמתני' פ"ז דשקלים נכרי ששלח עולתו ממדינת הים ושלח עמה נסכים קרבים משלו ואם לאו קרבים משל צבור ורבינו כתב דמי נסכים ולא ביאר דאם שלח נסכים קרבים משלו אלא כתב ולא שלח דזה מורה דכוונתו דלעולם הנסכים עצמן אינן קרבין משלו דכל האזרח כתיב דוקא אלא שאם שלח הדמים אז יקבלו הצבור דהיינו ללשכה ויתנו בעדם הנסכים וזו היא כוונת המשנה לדעת רבינו דאם שלח נסכים קרבים משלו כלומר דאין הציבור נחסרין כלום דהרי לוקחים אותם

ונותנים אחרים כנגדם וה"ה דהוה מצי למתני קרבין משל צבור אלא אגב דנקט בסיפא גבי גר שמת וכו' נקט הך לישנא ברישא נמי ולכוונה זו נקט רבינו ולא שלח עמה דמי נסכים דארחא דמילתא הוי הכי דכיון דעכ"פ אין מקריבין נסכיו בודאי שאם ישלח לא ישלח אלא מעות ושינה מלשון המשנה לאשמועינן דלשיטתיה אזיל דלעולם אין קרבין משלו ודו"ק:

## הלכה ו

**כל קרבנות [וכו'] היחיד וכו'**. משנה שלימה פ' שתי מדות בלי חולק ומכאן יש לתמוה על התוס' פ"ב דקדושין דף נ"ה ד"ה ודילמא אשם הוא וכו' שכתבו דאשם לא בעי סמיכה עיי"ש דהוי היפך משנה זו להדיא ושמעתי שכבר הקשו קושיא זו הראשונים שלפנינו ע"כ. ובשיטתי כתבתי בזה עיי"ש:

## הלכה י

**שלשה מן הסנהדרין וכו'**. כתב מרן ז"ל בפ"ק דסנהדרין סמיכת זקנים בשלשה ע"כ. וקשה טובא דמשמע מדבריו דמשנה סתמא היא והתם קתני בה סמיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה דברי ר' שמעון ר' יהודה אומר בחמשה ותו קשה דלמה לא נרגש דרבינו פסק כר"ש ואנן קי"ל בעירובין דף מ"ו א"ר אבא א"ר יוחנן רבי יהודה ור' שמעון הלכה כר' יהודה ועוד דברפ"ט דהלכות רוצח פסק רבינו ויוצאים חמשה זקנים מבי"ד הגדול וכו' הרי ששם פסק כר"י ומרן ז"ל תמה שם דלמה פסק כר"י דאע"ג דבגמרא אמרינן דת"ק ר' שמעון מ"מ כיון דסתם לן תנא כוותיה (שם בסוטה) הכי הו"ל למפסק ואפשר דכיון דבפ"ק דסנהדרין שנויה במחלוקת הו"ל סתם ואח"כ מחלוקת וכו' ואין הלכה כסתם והדרינן לכללין דר"ש ור"י הלכה כר"י ע"כ אלא דלשון אע"ג שכתב ז"ל הוא מגומגם דאדרבה בזה תתחזק התמיהא וגם בתירוצו איך קרי ליה סתמא כיון דבהדיא קתני בה ר' יהודה אומר בחמשה ואיך שיהיה מדבריו עצמן תוסיף תת כחה הקושיא שהקשינו דלמה פסק כאן כר"ש כיון דאין הלכה כסתם והדרינן לכללין וכו' גם בפ"ד דהל' סנהדרין הל' ג' שפסק רבינו דאין סומכים סמיכה שהיא מינוי הזקנים לדיינות אלא בשלשה כתב שם מרן ז"ל דחיליה מהברייתא דתני סמיכה וסמיכת זקנים בשלשה מאי סמיכה וסמיכת זקנים אמר ר' יוחנן מסמך סבי לקרות להם רבי ומשמע דאע"פ דאפליגו במתני' ר"י ור"ש בסמיכת זקנים על ראש פר העלם דבר של צבור וכו' בסמיכת סבי לכו"ע הויא בג' כדקתני בברייתא ע"כ משמע שמפרש להך ברייתא בסמיכת סבי דוקא דאין בה מחלוקת אבל בסמיכת פר העלם הוא דאיפליגו וכיון שכן איך פסק רבינו כאן כר"ש ומרן ז"ל כתב סתמא דזה פלא וכבר ראיתי להתוס' יו"ט שהניחו בצ"ע והרב

לח"מ כתב לדברי רבינו דסמך ההך ברייתא דסמיכה וסמיכת זקנים עיי"ש ולא זכר דברי מרן דהל' סנהדרין דמשמע מדבריו בהיפך.

**אך** אמיתות הדבר נראה כדברי הרב לח"מ דמדקתני סמיכה וסמיכת זקנים משמע בהדיא דתרתי קתני ואשמועינן אגב ארחיה דבהני תרתי הדין הוא בשלשה גם בירושלמי דסנהדרין וסוטה איתא אמר רבי נראין דברי ר"ש בסמיכה ודברי ר"י בעריפה ע"כ ועל זה הירושלמי סמך רבינו לפסקיו ואינו מנגד לש"ס דילן כיון שהזכירו התוספתא דסמיכה וסמיכת זקנים אמנם דברי מרן ז"ל כאן ושם קשין וכבר הקשו עליו קושיות אחרות עיין להתוס' יו"ט והרב באר שבע והרב דינא דחיי ז"ל:

## הלכה יא

**ואם בעל הקרבן וכו'**. כתב מרן ז"ל כרב יוסף דכל הסומך ראשו ורובו מכניס מאי טעמא כל כחו בעינן ע"כ וקשה דא"כ למה לא ביאר רבינו דבעי שיכניס ראשו ורובו גם לקמן הל' י"ג כתב סתם וצריך הסומך לסמוך בכל כחו ולא ביאר דבעי ראשו ורובו ואין לומר דכיון דבעי כל כחו ממילא דבעי ראשו ורובו דהא בפ"ד דמחוסרי כפרה הל' ב' גבי סמיכת אשם מצורע פסק דמכניס שתי ידיו לעזרה וסומך עליו ועיין בספר צרור החיים ז"ל [פ"ד] דביאת מקדש ובני הישיבה נר"ו תירצו דודאי ראשו ורובו בעינן ורבינו לא הוצרך לבארו משום דהיינו כל כחו וכדברי מרן ז"ל וגבי מצורע משום דלא אפשר וידוע דסמיכה לא מעכבא:

**ואם סמך הטמא סמך**. על מ"ש מרן ז"ל מה סמיכה בטהורים וכו' מדרבנן וכו' הקשה הרב לח"מ ז"ל דאי אפשר לומר כן דהתם מוכח דסמיכה דאורייתא וכמ"ש רש"י ז"ל והוא מוכרח וכו' והוא ז"ל תירץ מדאמרינן התם סמיכה נמי אפשר דמעייל ידיה וסמיך ותירצו קסבר ביאה במקצת שמה ביאה ורבינו דפסק בפ"ג דביאת מקדש לא שמה ביאה פסק כי קושיית הגמרא דסמיכה לאו דאורייתא וכו' ע"כ. ואחרי המחילה הראויה לא צדק במה שהקשה על מרן ז"ל דגם לדבריו קשה דאף דרבינו פסק דביאה במקצת לא שמה ביאה מהיכן נפקא ליה דסמיכה לאו דאורייתא הא ודאי דלא תליא בהא ולמה שהקשה על דברי מרן לא קשה מידי דאפשר דכוונת הגמרא דמ"ש סמיכה דברור לו טפי משחיטה מדהוצרך למילף שחיטה מסמיכה ולעולם דאינה אלא מדרבנן ומכל שכן שכבר נרגש מרן ז"ל וסיים ואפילו את"ל וכו' דהיינו דסמיכה בטהורים מדאורייתא:

## הלכה יב

**ותכף לסמיכה**. נראה שצ"ל דתכף והסופרים טעו בין דלי"ת לוי"ו וכן היא הגירסא בהרב קרית ספר ז"ל וניחא נמי למ"ש מרן ז"ל:

### הלכה יד

**ועל העולה מתודה וכו'**. כתב מרן ז"ל וכר' עקיבא והקושי מבואר דברפ"א דמתנות עניים פסק רבינו דהוי לאו הניתק לעשה ואי פסק כר"ע משמע בגמ' דלקי והרב לח"מ ז"ל תירץ עם מ"ש התוס' דר"ע מודה לר' יוסי הגלילי דהוי ניתק לעשה וכו' והפר"ח ז"ל חלק עליו משום דאתי כרבי ירמיה ולא כאביי והוא כתב ז"ל דפסק כר"י הגלילי משום דסוגיא דפ"ב דמכות דף ט"ז אתיא כוותיה עיין עליו. ואחרי המחילה זה סיוע להרב לח"מ ז"ל מכח הך סוגיא ע"פ דברי התוס' שהרי סוגיא סתמית היא דמשמע דאתייא ככו"ע אלא ודאי דברי הרב לח"מ נראין יותר והרווחנו עוד דפסק כר"ע וכדברי מרן הקדוש ג"כ ומדוקדק לשון רבינו על נכון שהעתיק דברי ר"ע:

## פרק ד

### הלכה ב

**וכדי להרחיק מן הפשיעה וכו'**. כתב מרן ז"ל משנה פ"ק דברכות ע"כ אמנם הרע"ב ז"ל לא פי' כן והתוס' יו"ט ז"ל כתב שהוציאו מהתוספתא וכו' עיי"ש. ולענ"ד נראה כדברי מרן ז"ל וכבר הכריחו כן המפרשים ז"ל והעד הנאמן שכן נראה מדברי רבינו בפירוש המשנה עיין עליו. ותמהתי על הרב קרית ספר ז"ל שהשמיט הא דעד חצות עיי"ש ואין להקשות דאנן קי"ל דאין שבות במקדש מטעם דכהנים זריזין הם וכיון שכן למה גזרו כאן עד חצות ותו לא מחשש פן יבואו לידי נותר ולא מצאתי להמפרשים שנתעוררו בזה ואולי דלילה שאני שיש לחוש לאונס שינה ובפרט בחצי אחרון:

### הלכה ט

**אויר כלי הרי הוא ככלי** [**וכו'**]. פסק כאם תימצי לומר דאיתא בזבחים דף כ"ה ושם נאמר גבי אחיזת הסימנין עם הווירידין לתוך המזרק וא"כ אירשא קאי דאילו אסיפא הא דמקנחו בשפת המזרק היינו מבחוץ וכמ"ש רש"י ז"ל דאילו מבפנים לא יתכן מדרשא דמדם הפר וכו':

### הלכה י

**בעולה ובשלמים וכו'**. בגמרא מבואר דבכל הקרבנות הדין כן ומרן ז"ל תמה על רבינו דלמה כתב בעולה ובשלמים וכו' והניחו בצ"ע. ובס' ברכת הזבח והרב לח"מ ז"ל כתבו דלרבותא נקט רבינו עולה ושלמים עיין עליהם ואף דעכ"פ הו"ל למינקט לשון אפי' וכיוצא נראה שסמך למ"ש רפט"ו דפסולי המוקדשין בכל הזבחים דשינוי גמור אף שהוא כשר לא עלו לבעלים חוץ מן הפסח והחטאת דשינוי השם פוסל בהם ומינה

דבסתם פשיטא ודאי דעלו ג"כ לבעלים בכל הזבחים גם שם פי"ג מבואר יוצא דבר זה דסתמא אינו פוסל בשום זבח וכיון שכן לא חש רבינו לשנטעה בדבריו וכן דעתו בפירוש המשנה דף מ"ו:

### הלכה יא

**וצריך שתהיה מחשבתו וכו'**. פי' מחשבת בעל הקרבן דאילו מחשבת השוחט והעובד כבר ביארו לעיל וכ"כ רבינו להדיא ספ"ק עיי"ש ועיין להרב לח"מ והמל"מ ז"ל:

## פרק ה

### הלכה א

**ששחיטת הקדשים כשרה בזרים**. ומ"מ כלי שרת בעינן לכתחילה וכמ"ש בפרק הקודם הל' ז' אף שהתוס' בר"ה כתבו דאף בדיעבד עיי"ש:

### הלכה ד

**אפילו אחורי ההיכל**. כתב מרן ז"ל דצריך לימוד מנין לו זה ע"כ. ולענ"ד נראה דהוציאו מההיא דפרק איזהו מקומן (זבחים דף נ"ה) דבעי תלמודא אחורי בית הכפורת מאי כלומר אם הוא בכלל קדושת עזרה לענין שחיטת קדשים קלים ופשיט לה דקדוש מההיא דרמי בר רב יהודה וכו' ועוד אמרו שם אין חייבים משום טומאה אלא על אורך קפ"ז על רוחב קל"ה וכו' הרי דהכל בכלל ומשם הוציאו רבינו וכן מצאתי להרב ברכת הזבח ז"ל:

### הלכה ה

**שלמים ששחטן וכו'**. דף נ"ה ובעו התם גובהה מאי ופי' רש"י כגון תל או עץ מוטל כנגד הפתח מספיק בין פתח לשחיטה ע"כ ולא נפשטה ורבינו השמיטה לא ידעתי למה והרב לח"מ ז"ל הוסיף להקשות דהתם אמרינן אחורי בית הכפורת מאי ורבינו השמיטו עיי"ש וזו אינה קושיא כלל דהך דאחורי בית הכפורת אינו לענין פתח פתוח או נעול דבהא קעסיק רבינו אלא היא בעיא לענין אם נתקדשה בקדושת עזרה או לא אי מקרי לפני ה' או לא ודין זה כבר הזכירו רבינו סמוך ונראה בדין הקודם וכמ"ש שם:

### הלכה ו

**שוה לעולם**. בדפוס מגדל עוז שוה לעולה בה"א. ומ"ש בספרי רבינו

**על שתי** בדפוס מגדל עוז וכתיבת יד של שתי ומ"ש

**על היסוד** בנוסח אחר כתב יד ובדפוס מגדל עוז על גג היסוד וכן משמע בגמרא דף נ"ב.

**ובעיקר** הדין כתב הכנסת הגדולה ז"ל בשם הרב דמשק אליעזר בשם הר"י ן' פלאט דמברכין על מצוה זו עיי"ש ולענ"ד נראה דיש לגמגם באלו הברכות דלא מצינו להם כלל מוחלט:

## הלכה ז

**ואם נתן סמוך לקרן באמה אחד מכאן או מכאן כפר.** עיין מ"ש מרן ז"ל דרבינו פסק כרבי. ולפי דבריו יש להגיה בדברי רבינו באמה א' ואמה אחד מכאן כפר אף שלא מצאתי כן בשאר נוסחאות:

## הלכה ט

**אין בכל הקרבנות וכו'**. מרן ז"ל כתב איני יודע מה מלמדנו ע"כ. ותמיהא לי מילתא דאי משום דמקרא מלא הוא הרי כמה וכמה דינים מזכיר רבינו בחיבור זה שהם מקרא מלא ומרן ז"ל מזכירם ג"כ עיין באלו ההלכות בפ"א ופ"ב הל' ד' ורפ"ד ולקמן הל' י"א וי"ח רבו מספר ועוד אפשר שבא ללמדנו דפרה אדומה אף שאינה בכלל הקרבנות הרי היא טעונה הזיה באצבע כמ"ש פ"ג דפרה אדומה דחטאת קרייה רחמנא וגם דין הסיפוג שסיים נוהג בה ודאי כמ"ש מהגמרא דזבחים דף צ"ג. ועל מ"ש

**וצריך שיהיה וכו' לא שיספג וכו'** עיין להמל"מ ז"ל שיישב דברי רבינו בלא דוחק כלל אף דאעיקרא דמילתא דברי רבינו הם כלשון הברייתא:

## הלכה יד

**וכל הדמים וכו'**. כמה דיו נשתפך בדין זה שלכאורה אין לו מובן ע"פ הש"ס וכמ"ש מרן ז"ל בשם הרשב"א ז"ל וגם דברי מהר"י קורקוס שהביא מרן ז"ל מגומגמים וכמעט אין להם מובן ובפרט להההיא שכתב מצד צפון יוצא דזה מנא ליה וכבר ראיתי בס' עבודת ישראל ז"ל שהאריך בדבריו ודברי הרב לח"מ אך הדבר מבואר דדברי רבינו עומד בין המזבח למנורה הם דברי ר' יהודה בברייתא לפי גירסתינו בגמרא. ואנחנו לא נדע עד יבא מורה צדק ונלכה בארחותיו ויורנו וכו' במהרה בימינו אכי"ר:

## הלכה יז

**הבכור והמעשר והפסח דם כל אחד מהן טעון מתנה אחת בשפיכה וכו'**. הקושי מבואר כשמש דאח"ז כתב

**ומנין שאינן טעונין אלא מתנה אחת שהרי נאמר בבכור ואת דמם תזרוק על המזבח וכו'** הרי שהתחיל בשפיכה וסיים בזריקה וכ"כ פ"ו דבכורות הל' ד' עיי"ש וידוע דזריקה מרחוק ושפיכה מקרוב גם בפ"ב דקרבן פסח הל' ו' כתב שחטו למולין וזרק הדם לשם מולין וערלים פסול שהזריקה חמורה שהיא עיקר הקרבן וכו' משמע דפסח בזריקה וכ"כ

שם ברפ"ד בשר הפסח שנטמא ונודע לו מקודם זריקה וכו' וכאן כתב שפיכה גם שם פ"א הל' ו' כתב להדיא דם הפסח טעון שפיכה כנגד היסוד וכ"כ שם ספ"ג דם הפסח בשפיכה ושלמים בזריקה ונמצא רבינו סותר דברי עצמו גם ברפ"ב דפסולי המוקדשין כתב דמתנה אחת עיקר ושאר ארבע מתנות למצוה שנאמר ודם זבחיך ישפך שפיכת הדם על המזבח הוא העיקר הרי דלזריקה קרי שפיכה ושוב כתב וכל הניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא שנאמר ודם זבחיך ישפך ע"כ ואתמהא דכלפי לייא הוא דתחילה הוכיח מהך קרא לזריקה ושוב הוכיח ממנו (לזריקה) [לשפיכה] ומרן ז"ל שם עמד על דברי רבינו והרבה יותר יש לעמוד מצד הסוגייאות.

**אך** מאי דנראה לענ"ד פשוט בכוונת רבינו מכח פסקיו (אלא) [אלו] דס"ל דשפיכה וזריקה חדא הוא דהרי אחר שזרק בהכרח יפול ליסוד שכל קפידת הפסוק היא על היסוד אלא דבפסח לחודיה קבלו חז"ל שהוא בשפיכה דוקא כמ"ש בפסחים דף פ"ט ודף קכ"א וזהו מ"ש פ"א דקרבן פסח וספ"ג דדם הפסח בשפיכה ולגלות לנו כוונתו דשפיכה וזריקה חדא היא לענין הכשר הקרבן כתב בפרקין אבכור ומעשר ופסח דטעונין מתנה אחת בשפיכה כנגד היסוד דהיינו עיקר הכשר הקרבן ולכך נתחכם להביא הפסוק דאת דמם תזרוק להורות דהיינו שפיכה היינו זריקה ולא נחית הכא אלא ללמדנו דטעונין מתנה אחת לבד מפני שכבר ביאר פרטי המתנות במקומם דבבכורות פ"ו ביאר זריקת דם הבכור ובק"פ דין הפסח אך הן הכי נמי דבהכשר הקרבן קפדינן דהניתנין בשפיכה אם נתנן בזריקה לא יצא משא"כ הניתנין בזריקה אם נתנן בשפיכה יצא כמ"ש ספ"ג דקרבן פסח ופ"ב דפסולי המוקדשין הל' ב' וה"ט מריבויא דודם זבחיך ישפך דמהתם הוא דילפינן דזריקה בכלל שפיכה גם מכמה משניות שסתם רבינו הקדוש גבי פסח לשון זריקה כגון ההיא דשחטו למולין וזרק דמו לערלים ובין ההיא דפסח שנטמא ונודע לו קודם זריקה וכיוצא וא"א לומר דלאו הלכתא נינהו דהא קי"ל כר"ע מחבירו והוא ס"ל בשלהי פסחים דלא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו ופסק רבינו כוותיה פ"ח דחמץ ומצה הל' ז' דס"ל דפסח בשפיכה לכתחילה גם מתני' דפרק בית שמאי אתיא כר"ע לבית הלל כמ"ש שם בגמרא סבר לה כר"ע וכו' ובפרק האשה דף פ"ט אמרו והא שלמים בזריקה ופסח בשפיכה ומתרץ מאי נפק"מ והתניא מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שיצא וכו' אלמא דשני הדרשות אמת ועיין התוס' שם ומכח הך סוגיא סתמית פסק לה הכי ומייתי לה מהפסוק דודם זבחיך ישפך.

**וא"ת** איך אפשר שלש דרשות מחד קרא חדא לניתנין על מזבח החיצון שנתנן מתנה אחת כיפר כמ"ש בריש פרק בית שמאי ופסקו רבינו (רפי"ו) [רפ"ב] דפסולי המוקדשין

ועוד דרשו לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ועוד דרשו לפסח שהוא בשפיכה וי"ל דשפיר מדרשו כולהו תלת דמדכתיב ודם זבחיך ישפך דשפיכה אחת במשמע דרשו שאם נתן מתנה אחת כיפר ומדכתיב ישפך ולא כתיב יזרק שהיא בכל הקרבנות דרשו לנתנין בזריקה שאם נתנן בשפיכה יצא ומדסיים הפסוק ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך והבשר תאכל איזהו קרבן שאוכלים כל הבשר אין לנו אלא פסח כידוע ועליה קאי ישפך אלמא פסח בשפיכה דוקא הכלל העולה דכוונת רבינו מבוארת ואין כאן שום סתירה ולענין הסוגייאות כבר עמדו עליהם התוס' ז"ל ריש פרק בית שמאי ושלהי פסחים ויבאו פסקי רבינו על נכון בקל העיון. שוב ראיתי להרב חיים אבועלפיה ז"ל בס' מקראי קודש שעמד גם הוא ע"ז וקצת דבריו מעין מ"ש עיי"ש:

## הלכה יח

**שנאמר את עורם ואת בשרם וכו'**. עיין מ"ש בהל' י"ז ומשמע מכאן שהמזבח יש לו עור וא"כ קשה אמתני' פרק טבול יום דקתני אין מזבח יוכיח שאין לו עור מ"מ ופי' שם רבינו שאין לו עור כלל אמנם זה טעות דכל שדינן בשריפה לא היו נשרפין ע"ג המזבח כמ"ש רבינו רפ"ז עיי"ש:

## הלכה כא

**אלא ימכרו העולות וכו'**. שטח לשון רבינו נראה דצ"ל העורות וכן העתיק מרן ז"ל ואף שהזכרים עצמן מוכרים אותם ויקחו בהם עולות כמ"ש רבינו פ"ה דהלכות ערכין הל' ז' מ"מ סוף כל סוף עורות אותם עולות ימכרו לצרכי בדק הבית וק"ל:

**אחד עולת האיש וכו'**. כתב מרן ז"ל שבגמרא כתוב גר במקום מ"ש בספרי רבינו כותי וגירסת רבינו נראית נכונה דלגירסת הגמרא דידן קשה מאי קמ"ל דמהיכא תיסק אדעתין לפלוגי בין גר לישראל ע"כ. ובס' ברכת הזבח ראיתי שכתב עליו וז"ל ושארי ליה מאריה דאישתמיטתיה הא דקאמר כאן אטו גר לאו איש הוא א"ל פרט לגר שמת ואין לו יורשין וא"כ טובא קמ"ל דלא כר' יהודה ומ"מ פסק הרמב"ם הוא נכון כיון דקי"ל עולת איש פרט לעולת הקדש ש"מ דכל העולות חוץ מהקדש אפילו עולת גוי עורה לכהנים וכ"ש גר עכ"ל והדבר פלא איך נאמר דאישתמיטתיה למרן הקדוש דברי הסוגיא שהזכיר הוא בעצמו.

**לכך** נראה דאין כאן קושיא כלל ודברי מרן שרירין וקיימין דהא דהקשו בגמרא אטו גר לאו איש הוא ותירצו במת שאין לו יורשין דהיינו עולה שאין לה בעלים וכמ"ש רש"י ז"ל היינו לר' יוסי בר יהודה דעולת איש אתא לאפוקי גר שמת ואין לו יורשין דאין עורה לכהנים ורבינו עסיק ופסק כר' יהודה דלא מיעט עולת איש אלא עולת הקדש והיינו

מהברייתא דקתני התם אין לי אלא עולת איש עולת גרים נשים ועבדים מנין ת"ל עור העולה ריבה וכו' ועלה הוא דהרגיש מרן ז"ל דנוסחת רבינו עיקר דקתני בה כותים דהוי רבותא דלגירסתו קשה דגר הרי הוא בכלל איש וא"ת דסוף סוף כיון דלפי האמת אף בגר שמת ואין לו יורשין עורותיהם לכהנים לפי פסקו של רבינו כרבי יהודה מעתה גם גרים דקתני בברייתא משמעותו אפילו גר שמת ואין לו יורשין דהוי רבותא טפי ולמה מחקה מרן ז"ל י"ל דכיון דברייתא קתני סתמא אף את"ל דמשמעותא אפילו שמת יותר מסתבר כותי מגר דכותי ודאי דאין לו יורשים מקרי דאין אבות לגוי והוי רבותא דאפ"ה עורותיהם לכהנים דאילו גר סתמא הרי הוא איש גמור ויותר שייכות יש לו עם ישראל טפי מגוי גמור וזה לא הוי רבותא וזה קשה עוד למה שסיים הרב לדברי רבינו דכ"ש גר דהא האי טעמא גופא הרי סיוע לדברי מרן ז"ל ודו"ק ודע דבדפוס חדש מצאתי בדברי הברייתא כתוב נוסח אחר כותים כדברי מרן ז"ל:

## פרק ו

### הלכה ב

**ואם פירשו לא יעלו שנאמר** [**ועשית**] **עולותך הבשר והדם**. הם דברי רבי בפ"ט דזבחים דף פ"ו אלא שהוא מוסיף שאפילו הם בראש המזבח ירדו ורבינו לא כתב אלא אם פירשו לא יעלו נראה שפסק כחכמים ע"פ מ"ש התוס' שם דלרבנן אם עלו לא ירדו אמנם בפ"ג דפסולי המוקדשין הל' ט"ז כתב להדיא דאם עלו ירדו מעתה הדבר מבואר שפסק כרבי אכן לקמן הל' ד' פסק ומסיר גיד הנשה בראש המזבח וכו' וזה לא הוי כרבי אלא כרבנן דפליגי עליה כדאיתא בר"פ גיד הנשה והרב לח"מ ז"ל הניח קושיא זו בצ"ע.

**ולענ"ד** נראה הדבר ברור דלעולם רבינו פסק כרבי אלא דבהא דגיד הנשה לא פסק כוותיה מכח דברי רב הונא דקאמר גיד הנשה של עולה חולצו לתפוח מדכתיב ממשקה ישראל מן המותר לישראל וכו' ותניא כוותיה התם להדיא ואין זה פלא בפסק הדין דלעולם בעיקר המחלוקת פסק כרבי אמנם בהא נייד מדברי רבי מכח הא דרב הונא כאמור וגם ראיתי בס' לחם יהודה ז"ל שכתב כן אך במ"ש שם דדברי רב הונא הם אליבא דכו"ע אין נראה כלל וא"צ ראיה לזה שהדברים פשוטין הרבה:

### הלכה ו

**לא ביין מזוג וכו**'. כתב מרן ז"ל זבחים דף כ"ב וכו' והקשה המל"מ ז"ל דהתם אמרינן מים שאין להם שם לווי יצאו מי כיור ומתבאר שם דכל היכא דכתיב מים אין מי כיור כשרים ולא ידעתי למה השמיט רבינו דין זה ע"כ. הן אמת שכן נראה מפי' רש"י שכתב

כן שם אמנם לדעת רבינו נראה דהוא מפרש מ"ש שם תנאי היא וכו' דקאי גם ההיא דר' ישמעאל דאמר מי מעיין הם ס"ל דמי כיור הוו מים חיים והו"ל שם לווי וחכמים שאמרו שאר מימות הם ס"ל דמי כיור אין להם שם לווי וכפשטא דדרשא של התורת כהנים דלא מפיק אלא יין ומזג ומרבה מבמים כל שאר מימות ודו"ק כי נראה לענ"ד נכון:

**ומדיחין אותן על שלחנות של שיש שבין העמודים**. דין זה הוא משנה בפ"ד דתמיד אמנם בפ"ה דבית הבחירה הל' י"ז פסק רבינו לשכת המדיחין שם היו מדיחין קרבי הקדשים והוא משנה בסוף (שקלים) [מדות] ושם הל' י"ד פסק דבשלחנות של שיש מדיחין את הבשר לבשלו ע"כ. ולא על רבינו לבד יש לתמוה אלא גם לאותם המשניות והתוס' יו"ט תמה מדין י"ד הנזכר והמל"מ ג"כ ולא תירצו כלום עיין עליהם. ולענ"ד כבר ידוע מ"ש התוס' ביומא דף י"ט שחילקו בין בשר לקרבים ובדף ט"ז חילקו בין הפשט לניתוח עיי"ש וכ"כ המפרש למסכת תמיד פ"ד ומדברי רבינו בפירוש המשנה נראה שדעתו (כאן חסר):

## הלכה ז

**ונוקב את החזה**. בנוסחת מגדל עוז את הריאה וכבר מחקה מרן ז"ל עיין עליו:

## הלכה כא

**והסיר את המוראה וכו'**. הקשה הרב לח"מ ז"ל דבגמרא אמרו קודרה בסכין כמין ארובה ופי' רש"י קודרה בסכין למעלה מן הנוצה ונוטל הנוצה והעור שבו הנוצה והזפק ע"כ. ורבינו ז"ל לא כתב כן אלא סתם וכתב ומסיר את המוראה והעור בידו ובגמרא לא משמע אלא בסכין כמין ארובה וצ"ע עכ"ל. נראה שמכח שראה דברי הרא"ם שהזכיר שם ודברי רש"י ז"ל הניח דברי רבינו בצ"ע. אמנם נראה פשוט דרבינו העתיק דברי המשנה והוא מפרש דברי הת"ק דברייתא דקאמר יכול יקדור בסכין ויטלנו ת"ל בנוצתה יטול את הנוצה עמה דכוונתו דקפידת התורה אינה על נטילת הזפק לבדו כדי שיצטרך לקדרו בסכין אלא על נטילת הנוצה עם הזפק והבני מעיים וכיון שכן צריך הוא להסירן בידו ע"י ניתוק והיינו מתני' אמנם דבי רבי ישמעאל מפרש בנוצתה בנוצה שלה דוקא וכפ"ז בהכרח בעי סכין לקודרה כמין ארובה ופליג את"ק ורבינו פסק כת"ק מכח סתם מתני' שלא הזכירה סכין וגם דבעינן כמין ארובה ופשוט:

## הלכה כג

**אם רצה וכו'**. בנוסח אחר כתב יד כתוב אם רצה להיות דורס ויורד בצפורן דורס והשאר נמחק:

# פרק ז

## הלכה א

**ומפריש האמורים וכו'**. עיקר הדין אשמועינן רבינו דא"צ כלי שרת להניחם בו אמנם לעולם היו מניחים אותם בכלי כדי להקטירן וכמ"ש בדין חטאות הנשרפות לקמיה ופ"ג דעבודת יום הכיפורים דקרבן פסח ולקמן גבי מנחה והיינו טעמא שלא יניחם ע"ג קרקע משום בזיון קדשים כמ"ש בגמ':

## הלכה ג

**שלשה מקומות לשריפה וכו'**. הם דברי לוי בזבחים דף ק"ד ותני התם פסולי קדשי קדשים דמשמע דפסולי קדשים קלים אין דינן כן ורבינו העתיק קדשים סתם דמשמע אפילו קדשים קלים ואפשר דפסולי המוקדשים דנקט רבינו הכוונה כדינם לא שנתכוון לכוללם כולם אכן מאי דאיכא למידק דפי"ט דפסולי המוקדשין הל' ג' פסק רבינו פרים הנשרפין דיש בהם ספק אם (ההלינה) [הלינה] והיציאה פוסלת בהם ודנין בהם להחמיר ומהר"י קורקוס ז"ל שם תמה דלא נסתפקו בגמ' אלא לדעת ריש לקיש אבל לר' יוחנן ליכא לספוקי ורבינו פסק כר"י שם פ"א הל' ל"ב עיי"ש והרב לח"מ ז"ל הקשה על תירוצו שתירץ ז"ל לחלק בין קדשי קדשים לקדשים קלים עיין עליו.

**ולענ"ד** נראה דבההיא דטבול יום דף ק"ד לרבינו קשיתיה בההיא דרבי ירמיה בר אבא דמפרש בעיית ר' אלעזר אליבא דמ"ד עדיין לא הגיע זמנו לצאת וכו' דמשמע דלאידך תנא אין כאן בעייא דזה אינו שהרי בפרק כל התדיר (זבחים דף פ"ט) מסיק דבאמורין נמי פליגי ר"י ור"ל ונמצא דאין מחלוקתן תלוי בסופן לצאת או אין סופן לצאת שהרי האמורין אין סופן לצאת ודאי ואפ"ה ר"י מכשיר אם לא שנאמר דרבי ירמיה בר אבא ס"ל כדקס"ד מעיקרא דבבשר דוקא פליגי דאז מוכרח דטעמם משום סופה לצאת אמנם אנן בדידן כיון דחזינן לר"א ור"ע דאיפליגו באימורים כדאיתא התם מעתה נאמר בשופי דר"י ור"ל איפליגו ג"כ באימורים ומאי דנקט בשר להודיעך כחו דר"ל ולפ"ז תבא הבעיא גם לר"י והוא קרוב לדברי מהר"י קורקוס ז"ל אלא שלא תפול על דברינו קושיית הרב לח"מ ז"ל שהקשה דלדברי רבינו זריקה שמועלת לשרפה היינו דוקא ביצאו חוץ למחיצתן דאין סופן לצאת ע"פ דברי מרן ז"ל שם אלא דרבינו מפרש דהבעיא שייכא גם לר"י מכח האימורים דמינה מוכח דאין טעם פלוגתייהו מפני שסופן לצאת (אלא מפני שהזריקה עושה אותן ק"ק כמ"ש רש"י) ולפי האמור דבריו כאן הם לענין האימורים כדברי לוי ממש אכן לענין הבשר של פרים הנשרפים בסוף פ"ה פסק להחמיר מכח בעיית ר'

ירמיה בר אבא דידוע דפרים הנשרפים בשרן חובה לצאת ואין זה בכלל מחלוקת ר"י ור"ל דאינהו בקדשים קלים אמרי ואין חובן לצאת כוותיהו:

## הלכה ה

**ושריפת כל הנשרפין כשרה בזר ובלילה**. לא מצאתי כעת מנין הוציאו רבינו גם מרן ז"ל תפס דברי רבינו ושתק:

**אש מ"מ ולמה נאמר עצים וכו'**. הקושי מבואר דבתורת כהנים דרשו מתיבת עצים לרבות קש וגבבא ומתיבת אש להוציא סיד וגפסין ורבינו כתב הדרשות בהיפך וכן הקשה הרב לח"מ ז"ל ונדחק הרבה בתירוץ קושיא זו גם אינו מספיק כמבואר עיין עליו. ויותר יש לתמוה על מרן ז"ל דציין דין זה מהספרי ופרק כיצד צולין ולא נרגש שהוא בהיפך ממש. על כן נראה עם מ"ש מרן גופיה רפ"ב דפסולי המוקדשין דדרכו של רבינו לסמוך הדבר לפסוק שנראה לו יותר מהפסוק שמביא הגמרא ודרך הגמ' לעשות כן בכמה מקומות ע"כ:

## הלכה ו

**ומזה מדמעה**. טעות סופר מבואר הוא וצ"ל מדמה. ומ"ש

**על יסוד המזבח** טעות סופר הוא וצ"ל אל יסוד והרב לח"מ ז"ל נראה שלא היה לפניו הכ"מ עיין עליו:

## הלכה ח

**כיצד אותו**. טעות סופר הוא וצ"ל כיצד אוחז וכן הוא בנוסח אחר:

## הלכה ט

**והוא שיתן למטה מעט מדם הנפש**. כתב מרן ז"ל משנה וגמרא פרק קדשי הקדשים ע"כ. והוא תמוה הרבה דשם היפך דברי רבינו מן הקצה אל הקצה כמבואר שם דף ס"ג וגם רש"י והתוס' ז"ל כתבו בפשיטות דהך ברייתא אתייא כמ"ד מיצוי אינו מעכב ורבינו פוסק כמ"ד מעכב כמ"ש בהל' ז' וכבר עמד על זה הרב לח"מ ז"ל והניחו בצ"ע והסמ"ג עשין קפ"ב העתיק כדברי הגמרא ממש והרב קרית ספר ז"ל כתב ואם הזה בכל מקום כשרה והוא שיתן למטה מעט מדם הנפש כדי שיתמצה ליסוד כדילפינן לעיל פ"ב ולעיל הביא הדרשא של והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח קיר שהשיריין שלו מתמצין ליסוד עיי"ש נראה שהבין בדברי רבינו שזאת הנתינה המועטת מדם הנפש מועלת משום ההזאה ומשום המיצוי וכיון שכן אפשר שרבינו מפרש כן דברי הגמ' שאם הזה ולא מיצה כלומר שהזה בכל מקום (דהיינו דברי הברייתא) כשרה ובלבד שיתן למטה מחוט הסיקרא מדם הנפש כלומר אותו המעט שנשאר אחר ההזאה בגוף העוף

די שיתמצה על היסוד כדי שיועיל להזאה ולמיצוי ולעולם דמיצוי בעינן לעיכובא כן נראה לענ"ד בדעת רבינו. שוב ראיתי במעילה פ"ב דף ח' דרב אדא בר אהבה משמיה דרב אמר דמיצוי מעכב דתני רב מיצה דמה וכו' משמע דהך ברייתא מהפך לה (והק) [וה"ק] מיצה ולא הזה כשרה ובלבד וכו' ודו"ק:

## פרק ח

### הלכה ב

**אבל העור הקשה וכו'**. הקשה הרב לח"מ ז"ל דבהל' שבת פכ"ב גבי מנעל של עור כתב רבינו ז"ל סתם אסור לכבס והיה לו לחלק גם שם בין רך לקשה דקשה ודאי מותר דליכא כיבוס כדאמרינן הכא עכ"ל. ואיני מוצא תירוץ לקושיא זו כי אם לומר דכיון שביאר כאן שהעור הקשה הרי הוא כעץ מעתה לא הוצרך לבאר שם מכל שכן דעיקר חילוק זה נאמר גבי דם חטאת בפלוגתא דאחרים ורבנן:

### הלכה ג

**שלנה ושנטמאת ושיצאת**. פי' רש"י והתוס' דאדם קאי והוא מוכרח אך לא ידעתי למה הזכירו הדם בלשון נקבה ולא אמרו שלן ושנטמא ושיצא והתוס' יו"ט פ"ה דזבחים משנה ג' אקרן דרומית מזרחית ביאר דקאי ארוח עיי"ש וקשה עליה מהא ובעיקר דינו של רבינו עיין מ"ש לקמן הל' י"ד:

### הלכה ו

**לא אמרתי וכו'**. רבינו השמיט דאף אם חזר וערבו לא מהני וכמ"ש רש"י והוא מוכרח בגמרא דקתני עד שיהיה בו כדי הזיה מעיקרו גם לעיל פ"ה השמיטו וכבר נתעורר בזה המל"מ ז"ל. וראיתי להרב קרית ספר ז"ל שכתב וראוי להזיה שיש בו כדי שיעור הזיה ע"כ נראה שהבין בכוונת רבינו דבעינן שיהיה בו שיעור הזיה מעיקרו:

### הלכה ז

**וכן בחטאות הנשרפות**. דין זה כבר הזכירו לעיל הל' ב' ודברי מרן ז"ל כאן ראוים למעלה ונראה דכאן לא נחית אלא לאשמועינן דגם בשירים הדין כן וכ"כ הרב לח"מ ז"ל ופשוט:

### הלכה ט

**ניתז מן הבגד לבגד שני וכו'**. מרן ז"ל נדחק ע"פ בעיית לוי ותירוץ רב הונא בריה דרב יהושע עיין עליו. ולענ"ד נראה דרבינו נמשך אחר הברייתא סתמית דאיתא התם אמתני' דניתז על הצואר וכו' ת"ר יכול ניתז מן הצואר על הבגד יהא טעון כבוס ת"ל אשר יזה לא אמרתי לך אלא בראוי להזאה ע"כ א"כ דם זה שבבגד פשיטא ודאי שאינו ראוי להזאה

ואין לומר דכיון שהיה ראוי להזאה קודם שניתז על הבגד שפיר קרינן ביה ראוי להזאה דהא סתמא דמתני' קתני דחטאת שנפסלה אף שהיתה לה שעת הכושר אין דמה טעון כבוס ופסקו רבינו לעיל הל' ג' ה"נ אף שהיה לדם זה שעת הכושר כיון שעכשיו נפסל מלהזות אינו טעון כבוס וכן נראה מתוך דברי הרב קרית ספר שכתב דכיון דאיזקוקי איזקוק לבגד ראשון כבוס אידחי ולא קרינן ביה ראוי להזאה ע"כ והוא מסכים אל הכוונה האמורה ועוד נראה דנפקא ליה מדין ניתז הדם מאצבעו אחר שהזה שהקדים רבינו והוא מהברייתא שם והדברים ק"ו לבגד מהבגד ודו"ק כי נראה לענ"ד נכון:

**ניתז דם החטאת וכו' או אפילו דם עולה.** דברי רבא בשלהי דם חטאת בדם עולה ורבינו העתיק דם חולין משום דהיא היא אלא דרבא נקט דינו ובעייתו בהווה דבעזרה לא שכיח דם חולין ורבינו או היתה גירסתו דם חולין או משום דזיל בתר טעמא אך זה שהוסיף רבינו או אפילו דם עולה הוא מגומגם לפי האמור דלענין זה היינו עולה היינו חולין דרחמנא לא הזקיק כיבוס אלא לדם חטאת דוקא עד שמצאתי בס' כתב יד קדמון וכן בדפוס מגדל עוז והקרית ספר ז"ל אין שם או אפילו דם עולה וגירסא נכונה היא ע"פ האמור:

## הלכה י

**כשמכבסין את מקום הדם מכבסין אותו במים יפה יפה וכו'**. מרן ז"ל ציין בפרק דם חטאת (זבחים דף צ"ה) והדבר תמוה חדא דשם דף צ"ה לא נזכר הא דמכבסין אותו במים כלל ועוד דשם הצריכו המי רגלים עם השבעה סמנין עכ"פ עד שנסתייעו מדברי ר"ל דאמר דמבלע להו ברוק תפל ורבינו לא הזכיר זה וגם שלל המי רגלים לגמרי גם בפ"ט דאיסורי ביאה הל' ל"ז הזכיר (הז"מ) [השבעה סמנים] לענין הכתם ולא הזכיר הא דר"ל ובפי"ב דטומאת צרעת כתב דהז' סמנים כמו שביארנו בהלכות נדה ובהכרח צ"ל דהיינו טעמא ממ"ש בנדה דף ס"ג מתני' דמי גריסין קאמר תלמודא לימא מסייע ליה לר"ל דאמר ר"ל רוק תפל צריך עם כל אחד ואחד ומתרץ דילמא הבלא דפומא מעלי ע"כ משמע דלא נקטינן כוותיה דר"ל בהא והיינו טעמא משום דהז' סמנים עצמן אין בהם צורך כל כך דהא אפשר להסיר הדם לגמרי ע"י כיבוס יפה וכמ"ש התוס' ז"ל שם דף נ"ו ד"ה בודקות וכו' ולכוונה זו הקדים רבינו הכיבוס במים יפה יפה גם דברי ר"ל הם סברא דנפשיה שהרי לא נסתייע ממשנה או מברייתא משא"כ דברי רב נחמן אמר רבה בר אבוה דאף שלא הביא ראיה לנגעים מ"מ השכל מחייבו כיון דבעו כיבוס וגם לא פסק כר"ל מפני שהמי רגלים אינו דרך כבוד כלפי מעלה אפילו ע"י תערובת מכל שכן

דבעינן שיחמיצו שלשה ימים ואפי' כיבוס ועוד דאם איתא אמאי לא יעשו כן בפיטום הקטורת אלא ודאי מוכח דלא קי"ל כר"ל בהא.

**ואין** לגמגם ממ"ש רבינו בהלכות איסורי ביאה ואיזהו לעיסת גריסין הוא שילעוס הגריסין עד שיתערב עם הפול רוק הרבה בפיו ע"כ דזה נוטה לדברי ר"ל וכמ"ש הרב לח"מ וס' ברכת הזבח ז"ל דאין כאן גמגום שהרי תנן התם דף ס"ב מי גריסין לעיסת גריסין של פול חלוקת נפש ופי' רש"י שנחלק האוכל מן הקליפה ורבינו בפירוש המשנה כתב ופי' אמרו לעיסת גריסין של פול וחלוקת נפש שילעוס הפולין וימזוג עם לעיסתן רוק הרבה מפיו ע"כ דמשמע דר"ל שצריכין לעיסה רבה שעל ידי זה ממילא יתרבה הרוק והיינו כוונת הבלא דפומא שאמרו בגמרא לדעת רבינו ולענין הבנת הסוגיא דפרק דם החטאת הנ"ל מלבד מ"ש התוס' שם דיש לפרש קושיית הגמרא או אמתני' או אר"ל או הרב נחמן גופיה ובקל יש ליישב עוד ראיתי להרדב"ז ז"ל שנדפס מחדש בדף ע"ח שיישב הסוגיא בדרך שקלא וטריא בעלמא עיין עליו והנראה לענ"ד בראשונה נכון:

## הלכה יד

**בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים וכו'**. הקושי מבואר דכאן פסק כת"ק דמתני' דף צ"ה ודלא כר' שמעון דאמר קדשים קלים אין טעונים מריקה ושטיפה ובדף צ"ג נחלקו ר' עקיבא ור"ש בהיתה לה שעת הכושר אי טעון כבוס ור"ש ס"ל דמדכתיב אותה (פי' כל זכר בכהנים יאכל אותה) וכתיב מדמה למעוטי אפילו שהיתה לה שעת הכושר אין טעון כבוס ולטעמיה אזיל דקדשים קלים אין טעונים מריקה ושטיפה ורבינו פסק לעיל הל' ג' כר"ש דאף שהיתה לה שעת הכושר אין טעון כבוס ויהוו תרתי דסתרן והתוס' יו"ט ז"ל הצריכו עיון עיי"ש.

**ולענ"ד** נראה דהדבר מבואר דרבינו קשיתיה בגמ' בדרש דדריש אותה להיה לה שעת הכושר דלא בעי כבוס דהא האי קרא גבי אכילה כתיב כל זכר בכהנים יאכל אותה ומה ענין הכיבוס לזה אף שבעל כרחך צ"ל דדריש לה באם אינו ענין ומכח זה הדוחק ביאר ז"ל דהת"ק דקתני מדמה ולא מדם פסולה הוא סברא שלישית ולא כמ"ש רש"י דר' עקיבא ור"ש לפרושי מלתיה דת"ק אתו אלא דת"ק ס"ל דמדמה אתי למעט שניהם והיינו טעמא נמי דלא פסק כר"ע דאף דהלכתא כוותיה מחבירו הכא איתא ת"ק ור"ש וסתם מתני' לפלוגי עליה וע"פ האמור לא פליג הך סתמא ההאיך דלקמן דבין קדשי קדשים בין קדשים קלים בעו מריקה ושטיפה דכיון דממעטינן מדמה שניהם לענין כבוס מעתה אייתר לן אותה למעוטי תרומה דלא בעי מריקה ושטיפה עיין מ"ש פט"ו דהל' תרומות הל' י"ט וכעין זה מצאתי להרב לח"מ ז"ל שבח לי"ת. ומה שלא השיב רבינו לחכמי

לוניל ז"ל מדרשא דאותה כמ"ש מרן ז"ל שם י"ל משום דהוא הצריך שטיפה עכ"פ שהוא בצונן כמ"ש לעיל הל' י"ב:

**בין כלי מתכות בין כלי חרס חוץ מן החטאת וכו'**. הנה ראיתי להרב ברכת הזבח ז"ל שהקשה על רבינו קושיא גדולה וחזקה דלפי דעת רבינו דבקדשי קדשים אף כלי חרס אין טעונין שבירה אלא בחטאת בלבד מעתה היכי אמרינן בפרק אין מעמידין (עבודה זרה דף ל"ד) ופ' כל שעה התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם לענין כל האיסורין דטעון שבירה דוקא ופי' רש"י מדכתיב ישבר ולדעת רבינו היכי ילפינן מיניה הא חידוש הוא גבי חטאת דוקא דהא שאר קדשים די להו במריקה ושטיפה ולא בעו שבירה וכו' והצריכה עיון עיין עליו ובדפוס מגדל עוז ראיתי שמחקו חוץ מן החטאת ששובר בה כלי חרס ונראה שיש להגיה שהרי הוא מוכרח מהפסוק וגם בפירוש המשנה דזה חומר בחטאת וכו' ביאר רבינו וז"ל ושבירת כלי חרס וכו' אין דין זה בשום דבר בקדשי קדשים אלא בחטאת לבדה ולכך נאמר זה חומר בחטאת מקדשי קדשים ע"כ.

**והנה** התוס' ז"ל בפסחים דף ל' ד"ה התורה העידה וכו' הקשו דהיכי ילפינן מיניה דילמא גזרת הכתוב הוא דאפילו תלאו באויר התנור בעא רבא אי קפיד רחמנא אבישול בלא בילוע ותירצו דבכלי נחשת מועיל שטיפה ומריקה אפי' בבישול ובילוע א"כ מה שהקפיד בכלי חרס אבישול בלא בילוע היינו לפי שעשאו כבישול ובילוע ולר"ת וכו' וכ"כ שם בזבחים עיין עליהם וכל זה אינו מעלה ארוכה לדברי רבינו כמבואר.

**ומאי** דנראה לענ"ד עם מ"ש בשלהי ע"ז מה ענין קדשים אצל גיעולי גוים הכא היתירא בלע התם איסורא בלע אמר רבא סוף סוף כי קא פליט איסורא קא פליט ומסיק דבעידנא דקא פליט ליתיה לאיסורא (במיניה) [בעיניה] ע"כ נמצא (דבע"פ) [דבע"כ] כי בלע היתירה בלע וכיון דחזינן דהקפידה תורה בחטאת להצריכו שבירה דוקא ש"מ דכיון דסופו לבא לידי מותר אם לא דבלוע בו מכאן למדו חז"ל דאינו יוצא מידי דופיו משא"כ בשאר קדשים דהשתא דהיתירא בלע לא הקפידה תורה על השבירה עד שיבא לידי נותר דאז ודאי הרי הוא כשאר איסורין דדינן בשבירה ולכך כל עוד שלא נעשה נותר שחוזרין ומבשלים בו די לו במריקה ושטיפה משא"כ בחטאת ומ"מ ממנה אנו למידין עכ"פ ובהכי ניחא למ"ש רבינו בתחילת דין זה בבישול בלא בילוע דהרי הדבר ספק ומרן ז"ל הצריך עיון שלא פסק להחמיר עיין עליו. ולפי דרכינו מובן דאם היה פוסק להחמיר היה נראה דהויא גזרת הכתוב וזה אינו דעכ"פ אנו צריכין ללמוד ממנה לשאר איסורין לכך כתב דהדבר ספק מהטעם האמור דאף דהשתא איסורא בלע נידון על שם סופו ומשום חומרא דחטאת ודו"ק. ועם האמור תתורץ הקושיא שהקשה עוד הרב הנ"ל

על הרד"ך בית י"ח שתמה על הרא"ם ועל הסמ"ג ז"ל דלמה לא תמה על רבינו ג"כ ולפי האמור אין כאן קושיא שרבינו מודה ואזיל דאף בשאר קדשים אם נותר בעי שבירה כשאר איסורין כנ"ל ודו"ק:

## הלכה יט

**ואע"פ שהוא טמא מדבריהם וכו'**. עיין מ"ש הרב לח"מ ז"ל ומ"ש ספכ"ג דכלים בע"ה:

## הלכה כ

**מעיל שנתז עליו וכו'**. מימרא דריש לקיש דף צ"ה ומשמע דמעיל דוקא קאמר דקפיד ביה קרא שלא יקרע כמבואר ודע שרבינו בפ"ט דכלי המקדש הל' ג' כתב דהקורע פי המעיל לוקה שנא' לא יקרע וה"ה לכל בגדי כהונה שהקורעם דרך השחתה לוקה וציין מרן ז"ל שנלמד ממ"ש פ"א דבית הבחירה גבי נותץ אבן מהמזבח ע"כ ושם הל' י"ז כתב רבינו דהנותץ וכו' דרך השחתה לוקה שנאמר ונתצתם את מזבחותם וכו' לא תעשון כן לה' אלהיכם וציין שם מרן מהספרי וכו' וכיון דמזה הספרי משמע דדרך השחתה דוקא אסרה תורה מוכח דשלא בדרך השחתה אין כאן לאו ומכאן למד רבינו לשאר בגדי כהונה דבדרך השחתה דוקא אסור מהך קרא דלא תעשון כן לה' אלהיכם משא"כ במעיל דגזרת הכתוב בו דלא יקרע כלל אף שלא בדרך השחתה זו נראית דעת רבינו האמתית והוא מפרש מ"ש בפ' בא לו (יומא דף ע"ב) אמר רחב"א א"ר יהודה המקרע בגדי כהונה לוקה שנאמר לא יקרע וכו' דלא לכל בגדי כהונה קאמר אלא אמעיל לחודיה שהרי אין ראייתו אלא מלא יקרע שכתוב גבי מעיל והכי מוכח מאתקפתא דרב אחא בר יעקב ודילמא ה"ק רחמנא נעביד ליה שפה כי היכי דלא נקרע ומתרץ מי כתיב שלא יקרע ע"כ הרי דבמעיל דוקא איירי והכי מסתברא דאם כוונתו דה"ה לכל בגדי כהונה מנ"ל הך מילתא ותו דא"כ תקשה לר"ל ותו דהוי היפך הספרי הנ"ל שהרי לא אסרה תורה אלא דרך השחתה ולא יקרע דגבי מעיל משמעותו אפילו שלא בדרך השחתה ותו דאם רבינו פוסק כהא דר' יהודה בפשט הדברים היה לו לצרף בכל הדינים דבכל בגדי כהונה הקורען לוקה כמ"ש כאן גבי מעיל אלא ודאי דהאמת יורה דרכו דבמעיל דוקא אסר רחמנא אפילו שלא בדרך השחתה אבל שאר בגדי כהונה ומזבח והיכל וכו' לא נאסר אלא דרך השחתה מקרא דלא תעשון כן וכו' ואף שבפ"ט דכלי המקדש כתבתי היפך מזה מפני שנמשכתי אחר דברי המל"מ וקרית ספר ז"ל מ"מ האמת עד לעצמו והמעיין יבחין:

### הלכה כא

**וחוזר ומרדדו וכו'**. כן פירש רש"י ג"כ דף צ"ה והתוס' ז"ל הקשו על פי' זה דא"כ גם בבגד יעשה כן ויחזור ויתפרנו ומכח קושיא זו תירצו שהכוונה שמחזיר תוכו לגבו וגבו לתוכו ע"ע. ולפי' רבינו ורש"י ז"ל י"ל דשאני בגד דכשיש בו ג' על ג' שם בגד עליו משא"כ בכלי נחשת וגם לפי' קשה דא"כ גם גבי בגד יהפך הפנים לחוץ וכו':

## פרק ט

### הלכה ו

**וכהן מניח ידו תחת ידי הבעלים ומניף הכל לפני ה' במזרח וכן כל הטעון תנופה במזרח מניפין אותו** . פסק רבינו שאין שום מנחה שטעונה תנופה אלא מנחת סוטה ומנחת העומר ובפ"ז דתמידין ומוספין הל' י"ב פסק ומניפו במזרח גבי מנחת העומר וכ"כ בפ"ג דהלכות סוטה הל' ט"ו עיי"ש מכל הני משמע דס"ל שכל התנופות הם במזרח דוקא וכפשטא דמתניתין דפרק כל המנחות דקתני תנופה היתה במזרח והגשה במערב ודלא כרש"י והרע"ב ז"ל שפי' אפי' במזרח וכ"ש במערב ודעת רבינו מבוארת דמ"ש בגמרא והא אמרת לפני ה' יכול במערב ידוע דגבי הגשה והיא כמ"ש שם דף י"ט והיינו מדכתיב לפני ה' ומשום דטעונה יסוד ובקרן מזרחית דרומית אין שם יסוד אוקמוה במערב דהוי נמי לפני ה' ומ"ש אבל הכא לפני ה' קרינן ביה כלומר שכן הוא האמת גבי תנופה. ונראה שלזה נתכוון הרב קרית ספר ז"ל שכתב לשון אפילו בדברי רבינו דלכאורה אין לו מובן כנז"ל אלא דכוונתו דלפני ה' הוי אפילו במזרח וכן נראה ממ"ש פ"ז דתמידין ומוספין שכתב שם ומניפו במזרח כדכתיב לפני ה' דהוי אפילו במזרח וכו' ע"כ ובזה ניחא קצת למ"ש מרן ז"ל עיין עליו:

### הלכה יג

**לפיכך אין חייבין וכו'**. על מ"ש מרן ז"ל ומן הדין לא היה וכו' כתב המל"מ ז"ל דנראה דנפק"מ למלקות דקי"ל דחייבי מיתה בידי שמים לוקין כמ"ש רבינו בפ"ד דביאת מקדש ע"כ ועם כל זה עדיין לא הטהרנו דגם דין מלקות אינו צריך דפשיטא ודאי דאין מלקין על הספק ולכך נראה יותר דנגרר אחר לשון הבעיא וכמ"ש מרן ז"ל:

### הלכה יח

**אע"פ שסופה להיות חסירה או יתירה**. פי' שע"י הטלת השאור תהיה חסירה או יתירה וכ"כ רבינו בפירוש המשנה ובהכי ניחא למה שדקדק הרב לח"מ ז"ל:

### הלכה כג

**וכל מצה**. נראה שצ"ל והכל מצה ומ"ש **עשרה רקיקין משוחין בשמן וכו'**. כן הוא לשון הפסוק פרשת נשא אך לא נתבאר לישת אלו הרקיקין באיזה משקה היו והדבר מוכרח מעצמו דלישתן היה במים ואחר אפייתן מושחין אותם בשמן אלא שיש לדקדק דבריש פ"ח דנזירות כתב רבינו ומושח העשרים ברביעית שמן ע"כ והוא היפך מ"ש כאן והיפך הפסוק דמן הפסוק נראה דאלו החלות הם בלולות בשמן בעת לישתן ובהכרח צ"ל דהתם לא נחית אלא לאשמועינן דבעי רביעית דוקא ולא כשאר לחמי תודה דבחצי לוג סגי כמ"ש רבינו לעיל הל' ד' ומשוחין שכתב שם הכוונה שאלו כן צריכין זה השיעור וגם הלתיתה ענין משיחה הם ועיין להרב לח"מ ז"ל:

### הלכה כה

**ושאר בשר הפסח נאכל**. בנוסח אחר כתב יד והפסח נאכל ועיין לרבינו פ"א דקרבן פסח הל' ו':

## פרק י

### הלכה ג

**אלא לזכרי כהונה בעזרה**. נראה דהיו צריכין לאכלם מעומד דהא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד וכ"כ המל"מ ז"ל ומטי לה ממשמעות התוס' ז"ל עיין עליו:

### הלכה ח

**דין תורה וכו'**. וכ"כ ז"ל גבי קרבן פסח סוף פ"ח. וקשיא לי על התוס' יו"ט ז"ל דבסוף פרק איזהו מקומן תפס במשלם דהלכה כר' אלעזר בן עזריה דמן התורה אין נאכלים אלא עד חצות ועיין מ"ש עוד פ"ק דברכות ופ"ב דמגילה ולא נרגש שרבינו חולק בזה ופסק כר' עקיבא בהלכות ק"פ להדיא ועיין מ"ש שם גם יש לתמוה על הרב לח"מ ז"ל שבפ"א דהלכות מגילה כתב שרבינו בהלכות ק"פ פסק כר"א דמן התורה עד חצות וכבר עמד בזו הרב חיים אבועלפיה ז"ל בלשונות:

### הלכה י

**אבל לא תבלים של תרומה**. פלוגתא דר' שמעון ור' מאיר פרק כל התדיר (זבחים דף צ') ופסק כר"מ והקשה הרב לח"מ ז"ל דצריך טעם למה פסק כר"מ לגבי ר"ש והמל"מ ז"ל כתב עליו עיין בסוגיית הגמרא דף ע"ו ותמצא טעם למה שפסק כר"מ ע"כ. ולדידי אני הצעיר א"צ לכל זה שהרי הדבר מבואר דהך סברא דר"מ היא סברת חכמים פרק כל הזבחים דף (ע') [ע"ה] דאין מביאים קדשים לבית הפיסול וכיון שכן ודאי דהלכה

כחכמים דרבים נינהו גם בפ"ח דשביעית תנן כיוצא בזו והלכה כת"ק דהתם ועיין להתוס' יו"ט ז"ל:

## הלכה יא

**אוכלין עמה חולין וכו'**. מפשט דברי רבינו נראה שנאכלין יחד במקום אחד דהיינו בעזרה כמ"ש לעיל הל' ג' ודבר זה הוא מחלוקת רש"י והתוס' עיין להמל"מ ז"ל:

## הלכה יב

**חתיכה של קדשי הקדשים וכו'**. בפירוש המשנה מבוארת דעת רבינו דאו קדשי הקדשים או פיגול או נותר קתני וגם השכל מקבלו דלמה לי שלשתן ובזה תתורץ קושיית מרן ז"ל בהחלט. ועוד ביאר שם רבינו דדין זה איירי בדאיכא ששים ומה שאסור לזרים אינו אלא משום חומרא וכאן לא הוצרך לבאר כי פשוט הוא ותתורץ ג"כ השגת הראב"ד ז"ל וכן זכיתי ומצאתי להתוס' יו"ט ז"ל תהלה להשי"ת אף שהרב לח"מ ז"ל לא הבין כן עיין עליו:

## הלכה יד

**ונאמר במנחת הכהן המקריב אותה יאכלנה**. לא נמצא פסוק זה בתורה וצ"ל ונאמר במנחה לכהן המקריב אותה לו תהיה וכ"כ בפרשת צו:

## הלכה יט

**כל הראוי לאכילת קדשים וכו'**. הקשה הרב לח"מ ז"ל דלמה לא כתב חוץ מקטן דאוכל ואינו חולק וכן למטה שכתב וכל שאינו ראוי לעבוד אינו אוכל חוץ מבעל מום היה לו לומר וקטן גם כן וכו' וצריך עיון ע"כ. וא"צ להניח זה בצ"ע דקטן אינו איש ואינו בכלל עניינים אלו ומה שהוצרך רבינו לפרט הבעל מום הוא מפני שהוא איש גמור ונתפרש בתורה משא"כ הקטן דמילתא דפשיטא היא ועוד שדברי רבינו לקוחים מהסוגיא דף ק"ב ע"פ המסקנא עיי"ש:

## הלכה כג

**קרבן צבור הבא בטומאה וכו'**. עיין מ"ש מרן ז"ל. אחרי נשיקות עפרות זהב לו נראה לענ"ד דברי מהר"י קורקוס ז"ל ישרים וכנים ותהלות לחונן אדם דעת שכוונתי לדבריו שדברי רבינו מכוונים לדברי הגמרא ופי' רש"י ממש וכן זכיתי ומצאתי להרדב"ז ז"ל שנדפס מחדש סי' רל"ז עיין עליו:

# פרק יא

## הלכה א

**כל האוכל כזית וכו'**. מבואר במכות דף י"ז והקשה הרב לח"מ ז"ל דלמה לא כתב כאן דלוקה שתים חדא משום לא תוכל לאכול וכו' וחדא משום כליל תהיה לא תאכל דבגמרא הקשו פרק אלו הן הלוקין (מכות דף י"ח) לרבא גבי זר שאכל עולה דאמאי לא מני מלקות זה ותירצו דאין הכי נמי ועוד דלקמן גבי אוכל כזית מבשר קדשי קדשים חוץ לעזרה אמאי לא כתב שם דלוקה שתים משום הלאו שכתב והלאו של בשר בשדה טרפה דכן שם הקשו לרבא דלילקי משום לאו זה ותירצו משום דלא חזי לכהנים בפנים משמע דלקי משום הא היכא דחזי לכהנים בפנים וכו' משום דמדכתב רבינו בסוף הפרק זר שאכל כזית מחטאת העוף לוקה שתים משמע דכל הני דלעיל לא לקי תרתי וצ"ע עכ"ל. **והנה** לקושיא ראשונה נראה לענ"ד פשוט דכיון שרבינו בהל' ג' כתב בדין האמורים שהם כליל ככל העולה וכו' כל שהוא כליל למזבח אכילתו בלא תעשה ולוקין עליו הרי ביאר שני המלקיות ותדע עוד דבפי"ט דהל' סנהדרין כשמנה ילקו זרים מנה כל מה שהוא כליל למזבח שהכל בכלל ולא מנה העולה בפרטות. גם לקושיא שניה נראה דאין כאן תחילת קושיא שהרי לקמן הל' ו' כתב בשר קדשי קדשים וקדשים קלים שיצאו חוץ לחומתן שלוקה משום ובשר בשדה טריפה ולעיל מינה הביא מפסוק דלא תוכל לאכול בשעריך הרי מבואר שהזכיר ז"ל השני מלקיות ומעתה אתי שפיר דבסוף הפרק הוצרך להזכיר השני מלקיות דזר שאכל קדש ואיסור הנבלה מפני שלא קדם לו ענין שיוצא ממנו דין השני מלקיות כי הנך דלעיל:

## הלכה ג

**וכן האוכל כזית מבשר חטאות הנשרפות לוקה שנאמר וכל חטאת וכו'**. הרב לח"מ ז"ל הקשה על רבינו דלמה לא ילקה ג"כ מלאו דכליל תהיה ותירץ דההוא בקרב ע"ג המזבח משא"כ בחטאות הנשרפות שהם נשרפות בבית הדשן וכו' עיי"ש. ונראה שלא ראה דברי מרן ז"ל שכתב זה בכלל מ"ש בסמוך כל שהוא בכליל תהיה ליתן לא תעשה על אכילתו ואיתיה בתורת כהנים פרשת צו בהדיא לגבי פרים ושעירים הנשרפים ע"כ אף שלא מצאתי זה בתו"כ עיי"ש. ובפי"ט דהל' סנהדרין סתם רבינו כל שהוא כליל לאישים עיי"ש.

**ולענין** מ"ש הרב לח"מ ז"ל דרבינו פסק כאן כר' יוסי הגלילי דדריש קרא דוכל חטאת לחטאות הנשרפות ובפ"ב דפסולי המוקדשין פסק כרבנן דדרשי האי קרא לחטאות החיצונות ותירץ דגם רבנן מודו בחטאות הנשרפות וכו' ע"כ הדבר מבואר בתורת כהנים

הביאו בספר צרור החיים ז"ל דמריבויא דבאש תשרף דרשו הכי דמכיון שכתב לא תאכל ידענא שפיר שתשרף אלא ודאי שבא לתת לא תעשה גם בחטאות הנשרפות אלא שלר"ע לא ידעינן דעתיה בהאי רבויא:

### הלכה ו

**בשר קדשי קדשים וכו' שנאמר ובשר בשדה טריפה וכו'**. דין זה כבר ביארו לעיל מיניה ולא הוסיף כאן אלא

**דאע"פ שחזר למקומו וכו'** ולעולם דלקי תרתי משום ובשר בשדה וכו' ומשום לא תוכל לאכול בשעריך ויש לתמוה על הרב לח"מ ז"ל בזה וכמ"ש הל' א':

## פרק יב

### הלכה ז

**חוץ ממנחת קנאות ומנחת חוטא שנאמר לא ישים עליה שמן וכו'**. פסוק זה נאמר בפרשת ויקרא גבי מנחת חוטא ובפרשת נשא גבי מנחת קנאות כתיב לא יצוק עליה שמן ובס' צרור החיים הביא משם מהר"י אלפנדארי ז"ל בס' מוצל מאש שנסתפק כמ"ש בגמרא שימה כל דהו משמע ונסתפק אם ביציקה הדין כן דאפילו כל דהוא כי לא נתבאר זה עיין עליו. ולענ"ד נראה הדבר פשוט הרבה דודאי יש שינוי בין שימה ליציקה דשימה אפשר בכל דהוא ממש משא"כ יציקה דאיזה שיעור יש בה ובשלמא גבי קרבן חוטא עני יש לומר שחס השי"ת עליו שלא להטריחו בשמן וכמ"ש בס' החינוך ז"ל ולכך הקפיד על מנחתו שלא יושם בה שמן כלל וכמ"ש רבינו פי"א דפסולי המוקדשין הל' י' וי"ב משא"כ במנחת קנאות שהקפידה אינה אלא כדי שלא יהא קרבנה מהודר לא הקפידה תורה על שמן כל שהוא ולכך כתב לשון יציקה. ומדוקדק לשון רבינו בספר המצוות לאוין ק"ד שכתב הזהירנו מבלול מנחת סוטה [בשמן זית] והוא אמרו יתברך ולא יצוק עליה שמן ולשון בלילה יש לו איזה שיעור ודאי משא"כ במנחת חוטא ששם לאוין ק"ב כתב הזהירנו מהשים שמן זית במנחת חוטא וכו' דמשמעותו אפילו כל שהוא אף שבפי"ט דהל' סנהדרין הזכיר לשון נתינה בשתיהם עיי"ש הדין עמו מדתנן נתן כלי ע"ג כלי לא פסלה משום דבעינן שיתן השמן ע"ג המנחה דוקא וכמ"ש רבינו אחר זה:

### הלכה י

**הכהנת וכו'**. הראב"ד ז"ל השיג על רבינו ולכאורה אין דבריו מובנים והרב לח"מ ז"ל כתב שגירסא אחרת היתה לו בדברי רבינו עיי"ש:

## הלכה טו

**כיצד לשה וכו' או ערבה**. בדפוס מגדל עוז או ערכה בכא"ף ועמ"ש מרן ז"ל דלמה השמיט רבינו מימרא דרב פפא וכו' אפשר עם מ"ש התוס' ז"ל שם וכמ"ש הרב לח"מ ז"ל אי נמי דרבינו מפרש פי' אחר וכמ"ש בס' לחם יהודה ז"ל ומפני שהם ז"ל קדמוני אין להאריך:

## הלכה יז

**תבל השירים וכו'**. בגמ' דף כ"ג אמרו קס"ד דאפיש לה תבלין טפי ממצה וכו' אלא למ"ד בתר מבטל אזלינן תבלין מי קא הוו מצה ומתרץ הכא במאי עסקינן דלא אפיש לה תבלי דרובה מצה היא ע"כ. ובסוף פ"א דשאר אבות הטומאות פסק רבינו כמ"ד דבתר מבטל אזלינן וא"כ היה לו לפרשה כאן דדוקא בדלא אפיש לה תבלים והרב לח"מ ז"ל נרגש בזה ולא תירץ ואפשר עם מ"ש התוס' שם דאע"פ שאין דרך להרבות בתבלין טפי ממצה לפעמים נאספין התבלין במקום אחד וכו' ע"כ והדבר מבואר שבאפשר רחוק שיארע זה ולכך סתם רבינו דסמך למה שהוא דרך העולם ועיין עוד מ"ש בדין זה בספרי מעשה רוקח פ"ה דחמץ ומצה:

## הלכה יט

**ואם גבלה ביין של נסכים**. בדפוס מגדל עוז כתוב בשמן של נסכים:

## הלכה כ

**החיטים של מנחות וכו'**. עיין מה שכתבתי בזה בספרי מעשה רוקח פ"ה דחמץ ומצה ועוד ידוע שהיו נילושות בפושרין אחר השיפה והבעיטה א"כ יש לחוש יותר ועיין עוד בס' צרור החיים ז"ל:

## הלכה כב

**ובמקום שמבשלים וכו'**. עיין מ"ש מרן ז"ל ומפרש רבינו כפי' התוס' וכו' ע"כ הקושי מבואר דגם רש"י פי' שם כדברי התוס' דאכלי ואפנים קאי וכן הקשו התוס' יו"ט והרב לח"מ ז"ל אם לא שנאמר מפני שהתוס' הקשו שם דצריך לדקדק לאיזו מנחה אצטריך קרא דהא בכולהו כתיב כלי עיי"ש משמע שדעתם נוטה דלפנים ודאי קאי וכדברי רבינו ודוק. ומ"ש בספרי רבינו

**את החטאת ואת האשם** בדפוס מגדל עוז נמחק:

## הלכה כג

**המנחות וכו'**. מרן ז"ל גריס כל המנחות וכן היא הגירסא בדפוס מגדל עוז ומפני זה דקדק דתיבת כל אינו מדוקדק אמנם לפי גירסתינו אין כאן שום קושי:

# פרק יג

## הלכה ב

**מביא עשרון שלם ומקדישו**. בנוסח אחר כתב יד קדמון ומקדישו נמחק וכן נראה האמת עיין להמל"מ ז"ל ומ"ש

**ובולל בשמן וחולטה ברותחין ולש וכו'** אם הדברים כסדרן איני יודע איך תבא הלישה אחר הרתיחה וממ"ש ז"ל לעיל נראה דהחליטה היא אחר הלישה עיי"ש:

## הלכה ג

**ואחת אחת היו נעשות**. כתב מרן ז"ל נראה דטעמא משום דיליף מלחם הפנים ע"כ פי' מפני שכבר למדו מגזירה שוה דחוקה חוקה חביתי כהן גדול מלחם הפנים לענין הי"ב חלות ויליף ג"כ לישתן מלחם הפנים וראיתי להשיירי כנסת הגדולה ז"ל בנימוקיו על רבינו שפלפל בזה ולענ"ד נראה הדברים פשוטים עיין עליו. שוב ראיתי להמל"מ ז"ל שכתב כן ופלפל בדבריו עיין עליו:

## הלכה ד

**ואח"כ חולק כל חלה וחלה באומד**. הקשה המל"מ ז"ל דאיך הוליד רבינו דין זה דמילתא דאמר רחמנא מחציתה בבקר איך יחלוק באומד ואפשר שיוסיף או יגרע וכו' ע"כ. ואני הצעיר מצאתי בנוסח אחר כתב יד קדמון ואין שם תיבת מאומד ובהכי ניחא. ועל מ"ש מרן ז"ל עיין להרב לח"מ והמל"מ ז"ל ובמ"ש במנחת חינוך דנפק"ל מהסוגיא דפ' התכלת וכו' הקושי מבואר וכמ"ש הרב לח"מ והמל"מ ז"ל דההיך סוגיא לא איירי אלא בכהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו וכו' ומה ענין מנחת חינוך לזה ואף שהמל"מ בתחילת לשונו הניחו בצ"ע בסוף דבריו ראה דברי הרב לח"מ ז"ל וגם הוא הביא סיוע לפסק של רבינו מהברייתא של תורת כהנים עיין עליו:

## הלכה ה

**ואח"כ נותנה בכלי שרת**. מדקדוק הלשון משמע דעכשיו אחר הבלילה הוא שנותנה בכלי שרת ומרן ז"ל הקשה עליו הסוגיא דזבחים דף ט' אמר ר' יוחנן כיון דעשייתו בכלי הוא וכו' משמע להדיא דבלילה בכלי שרת הוא והניחו בצ"ע והלח"מ ז"ל הליץ בעד רבינו מדברי התוס' ז"ל עיין עליו אמנם המל"מ והרב ברכת הזבח ז"ל הקשו מכמה מקומות ודברי התוס' עצמן עיין עליהם. ולא מצאתי סיוע לדברי רבינו כי אם לומר דמדקי"ל מקמיצה ואילך מצות כהונה וכמ"ש פי"א דפסולי המוקדשין ש"מ דלא בעי כלי שרת אלא משם והלאה גם בסוטה דף י"ד תניא מביא אדם מנחה מתוך ביתו בקלתות

של כסף ושל זהב ונותנה לתוך כלי שרת וכו' הרי היה נותנה בכלי חול ופסקו לקמן הל' י"ב אמנם בפירוש המשנה דכל המנחות וכו' פי' להדיא דבלילה בכלי שרת ואנחנו לא נדע עד יבא מורה צדק במהרה בימינו אמן:

## הלכה ח

**מנחת מאפה וכו'**. עי' מ"ש מרן ז"ל ואיני יודע למה וכו' עיין להרב לח"מ ז"ל ובעיקר דברי רבינו עיין להמל"מ ז"ל:

## הלכה יא

**לא בלל וכו'**. משנה דף י"ח לא יצק לא בלל לא פתת לא מלח לא הניף לא הגיש או שפתתן פתות מרובות כשרה ע"כ. ורבינו לא העתיק כאן אלא בלילה ופתיתה והגישה ומשיחה משום דהני אף אי לא עבוד כלל כשר משא"כ היציקה דאין הכוונה שלא יצק כלל אלא שלא יצק כהן אלא זר וכמ"ש בגמרא גבי המליחה בקרבן אינה מעכבת אבל בקומץ מעכבת וכן התנופה דאין טעון תנופה אלא מנחת חוטא ומנחת קנאות:

## הלכה יב

**סדר הבאת המנחה וכו'**. מכאן ראיה למ"ש רבינו לעיל הל' ה' ו' ז' ח' דנותן המנחה בכלי תחילה ואח"כ נותנה בכלי שרת ועיין מ"ש שם. אך מ"ש רבינו כאן

**ואם היתה מנחת הסלת וכו'** קשה דבברייתא פ"ב דסוטה דף י"ד והוא לשון התוספתא ממש פ"ק דמנחות אין שם פרט זה אלא בכל המנחות סתם קאמר ואולי דכוונת רבינו במנחת הסולת שכתב לאפוקי מאפה וכמ"ש אח"כ ואם היתה מן המנחות הנאפות וכו' ומנחת הסלת שכתב כלל בה מנחת מחבת ומרחשת שסידר דינה לעיל הל' ו' ז' ובא להשמיענו דבמנחת מאפה אינו נותנה בכלי שרת עד אחר שפתתה כן נראה לענ"ד בכוונת רבינו:

## הלכה יג

**כיצד קומצין וכו' כדרך שקומץ כל האדם פושט אצבעותיו על פס ידו וכו'**. בדפוס מגדל עוז כתוב פושט פס ידו. ובעיקר דינו של רבינו כבר עמד מהר"י קורקוס ז"ל ומרן ז"ל הליץ על רבינו דפסק כרב פפא דבתרא הוא עיין עליהם והדבר קשה מאד דאיך יחלוק ר"פ על שני ברייתות חדא ההיא דזו קמוצה וכו' ואידך מלא קומצו וכו' הא כיצד חופה ג' אצבעותיו על פס ידו וקומץ וכו' וזה ודאי אינו כדקמצי אינשי ותו דאם איתא אמאי לא פריך תלמודא עליה דר"פ מהברייתא כי היכי דפריך אביי לרבא אלמא דמשבשתא היא ותו דגם בחפינה אמר רב פפא פשיטא לי מלא חפניו כדחופני אינשי משמע דאינה מעבודות הקשות ואי רבינו פוסק כר"פ בקמיצה היה צריך לפסוק כמותו גם בחפינה

ובפ"ד דעבודת יום הכיפורים פסק רבינו שזו היא עבודה קשה שבמקדש וכבר עמד בכל זה בספר עבודת ישראל ז"ל ובאמת דהוו מילי דמרפסן אגרי ובר"פ גופיה כנ"ל.

**לכן** נראה לענ"ד הקצרה דרב פפא אינו חולק על הברייתא דודאי דבר זה רחוק הוא לומר שס"ל דהוו משבשתות בלי ראיה ואדרבה הקשה מאחת מהם לרבא משמע דמתנו בי ר' חייא ור' אושעיא אלא דר"פ מפרש להו הכי דלעולם כדקמצי אינשי ולא הויא עבודה קשה ומ"ש זו קמיצה היה יכול לדחות רבא (דהק') [דה"ק] דעיקר הקומץ בקמיצה לאפוקי זרת דמצד קטנותו אינו נחשב וכלומר דמהקמיצה מתחיל הקומץ שאמרה תורה והיינו כדקמצי אינשי וזהו פירוש ר"פ אף שרבא לא תירץ כן וזה אינו מעלה ולא מוריד לסברת ר"פ ולפ"ז הוי ממש כאידך ברייתא דהא כיצד חופה ג' אצבעותיו על פס ידו וכו' משום דעיקר הקמיצה כדקמצי אינשי הכי היא וההיא ברייתא דמחבת ומרחשת דהוי עבודה קשה לר"פ פליגא אברייתא דזו קמיצה דלא חילקה במנחות כלל אלא כדקמצי אנשי ואתי שפיר שלא הקשה בגמ' על ר"פ מהשני ברייתות הנזכרות לעיל מינה אף דאביי ורבא לא הבינו כן והשתא זו היא כוונת רבינו שפסק כדברי ר"פ והיינו נמי כדברי הברייתא דחופה שלש אצבעותיו וידוע דרבינו אינו פוסק שהיא עבודה קשה כמ"ש בפירוש המשנה.

**ומצאתי** הון לי בדברי הרב קרית ספר ז"ל שכתב הא כיצד חופה ג' אצבעותיו על פס ידו וקומץ ומשו"ה אם קמץ בראשי אצבעותיו או מן הצדדים והקטיר הורצה משום דהוי ספק וכו' ע"כ הרי להדיא שגם הוא הבין בדברי רבינו דחופה בג' אצבעותיו והיינו נמי כדקמצי אנשי שהזכיר רבינו גם מצאתי ברייתא מפורשת כדברי ביומא ר"פ הוציאו לו דקתני אי בקומצו יכול אפילו בראשי אצבעותיו ת"ל מלא קומצו כדקמצי אנשי הא כיצד חופה שלש אצבעותיו על פס ידו וכו' הרי שהדבר מבואר שבח להשי"ת ומה שלא פסק רבינו כר"פ בההיא דחפינה הדבר מבואר משום דסתם מתני' ותוספתא ביומא דף מ"ט מורים דלאו היינו כדחפני אנשי וגם ר"פ לפי שיטתו כאן יצטרך לדחוק עצמו לפרשה לפי שיטתו מכל שכן דר"פ גופיה נראה דחזר בו מהא דחפינה כדאיתא התם דף י"ט שתי לשכות שהיו במקדש וכו' דכיון דהיו צריכין לימוד ודאי דעבודה קשה היא אך האמת עד לעצמו ואין לדיין וכו' ומשו"ה לא פסק כוותיה בחפינה ודו"ק.

**ולמ"ש** מרן ז"ל למה השמיט רבינו ההיא דממטה למעלה נ"ל דס"ל שהוא בכלל השנים שהזכיר אי נמי דלא הוה גריס לה תדע דבפי"א דפסולי המוקדשין הל' כ"ה הזכיר השני בעיות האחרות:

### הלכה יד
**אין קומץ וכו'**. עיין מ"ש הרב לח"מ ז"ל ועיין מ"ש אני הצעיר בפ"ה דאיסורי מזבח:

## פרק יד

### הלכה ב
**את עולה**. בדפוס מגדל עוז כתוב אחד עולה וכו':

### הלכה ג
**הניח מנחה וכו'**. עיין מ"ש הרב לח"מ ז"ל ועיין מ"ש בפ"ה דהל' תמורה הל' ה':

### הלכה ו
**האומר דמי שור זה וכו'**. בערכין סוף פרק האומר לא שנו אלא דאמר דמי שור זה עלי עולה אבל אמר שור זה עלי עולה כיון דאמר זה ומת אינו חייב באחריותו עלי להביאו קאמר ע"כ ורבינו השמיט חלוקה זו אולי דנפיק מדין דמי שהזכיר שאם לא אמר דמי לא מחייב ודוחק. ומ"ש
**אמר הרי עלי עולה על מנת שלא אתחייב באחריותה אינו חייב באחריותה** קשה קצת דכיון שהתורה חייבתו באחריותה והוא מתנה עליה הו"ל מתנה על מ"ש בתורה וי"ל דכיון שהוא לא נתחייב בדבר זה מעולם ומנדבת לבו אמר כן לא מקרי מתנה על מ"ש בתורה ואפשר שזו היא כוונת התוס' פ"ק דר"ה דף ו' שכתבו דאין זה מתנה על מ"ש בתורה:

### הלכה ח
**חטאת ואשם וכו'**. מרן ז"ל הזכיר התוספתא פ"ג דתמורה דקתני ה"ז חטאת וה"ז אשם אף על פי שחייב לא אמר כלום ורבינו לא הזכיר חלוקה זו אולי דמכיון שהקפיד דבעי שיאמר לחטאתי ולאשמי דהוו ידים מוכיחות מינה דחטאת ואשם סתם לא מהני ולא אמר כלום. ומכאן יש לתמוה על רש"י ז"ל פ"ק דנדרים דף ו' שכתב שאם אמר ה"ז עלי חטאת אע"ג דלא הוה מחייב הואיל ואמר עלי דבריו קיימין ע"כ דהרי ידוע ומוסכם דאין חטאת באה בנדבה ואפי' אמר עלי שהוא לשון נדר אינה באה. ומהר"י אירגאס ז"ל תירץ דהך כללא דאין חטאת באה בנדר ונדבה אינה אלא לענין הקרבה אבל לענין שתחול קדושה על הבהמה פשיטא שהיא חלה ותמות והביא ראיה מההיא דתמורה דף כ"ו תניא אידך וכו' עיי"ש והרואה יראה שאין די באו"ר ודברי רש"י צריך תלמוד:

## הלכה יב

**אלא אם** (**אמר**) [**גמר**] **בלבו ולא הוציא בשפתיו כלום חייב**. בדפוס מגדל עוז נמחק כל זה ומבואר הדבר שנראה שפת יתר וכן נראה שהיתה גירסת מרן ז"ל:

## הלכה יג

**אחד נדרים ונדבות עם שאר הדברים וכו'**. ראיתי להמל"מ ז"ל שכתב וז"ל לא מצאתי מקום דין זה שיהא באלו עשה ופשטיה דקרא לא מיירי אלא במידי דהקרבה וכו' ע"כ. ואני אומר אין לא ראיתי ראיה וגמרא ערוכה היא שם פ"ק דר"ה דף ו' דאמר מר מוצא שפתיך זו מצות עשה וכתבו התוס' ז"ל מדכתיב היוצא מפיכם תעשו ופריך הגמ' למה לי מובאת שמה והבאתם שמה נפקא ומשני חד דאמר ולא אפריש וחד דאפריש ולא אקריב וכו' ע"כ ולעיל מינה דריש מהאי קרא לנדרים ונדבות חטאות ואשמות ועולות ושלמים וצדקה וכו' גם בברייתא שם דף ד' ודף ה' דריש לכולהו מהך קרא גופיה עיי"ש: **ומתנות עניים וכו'**. בס' קול בן לוי ז"ל ראיתי שהקשה על רבינו דמאי שנא מתנות עניים מצדקה דבצדקה פסק רפ"ח דמתנות עניים דחייב ליתנה לעניים מיד ואם איחר עובר בבל תאחר שהרי בידו ליתן מיד דעניים מצויין הם וכו' ומה שייכות יש למת"ע במקדש ובההיא דובאת שמה עד שיהא דינם כדיני הקדש וכו' וצריך טעם למה רבינו לא השוה מידתו ע"כ. והמדקדק בדברי רבינו יראה שגם הוא חילק בדבר שהרי הטיל המצות עשה על כולם משא"כ בבל תאחר ביאר כולם חוץ ממת"ע דבכללם הצדקה ודאי מפני שהמת"ע אם עניים מצויים חל עליו אבל תאחר תכף ומיד כדברי רבא שם דף ז' וכמ"ש רבינו רפ"ח דמתנות עניים משא"כ העשה דבכולם אינו חל אלא ברגל הראשון שפוגע בו תחילה ולכך לא הזכיר העשה בפ"ח דמת"ע. ומה שהקשה דמה שייכות יש לצדקה במקדש וכו' תקשה ליה גם בברייתא התם דדרש ליה הכי להדיא מובאת שמה והבאתם שמה ובאידך ברייתא בעי לבל תאחר וצ"ל דכיון שהשי"ת הקפיד לשמח עניים ברגל ואם אין לו חייב לשמחם בשלמי חגיגה מעתה הושוו לכל דבר הנוגע למקדש ודו"ק:

## הלכה יד

**ואחד האיש ואחד האשה עובר בבל תאחר**. בעיא דר' זירא ואפשיטא בר"ה דף ו' ומ"ש מרן ואע"ג דמשמע דאביי פליג וכו' גבי יורש טעות סופר הוא וצ"ל גבי אשה ובעיקר דינו של רבינו דפסק דאשה היא בבל תאחר כ"כ פ"א דחגיגה והראב"ד ז"ל השיג עליו שם דבעלה משמחה ומרן ז"ל כתב שם דרבינו לא חש להאריך דמשמע דס"ל דבעלה משמחה וזה אינו דא"כ איך כתב כאן דהרי היא בב"ת וגם הראב"ד למה לא השיגו כאן

וכבר עמד על זה הרב לח"מ ז"ל והרב חיים אבועלפיה ז"ל בלשונות דף ד' כתב ג' תירוצין לזה עיין עליו:

## פרק טו

### הלכה א

**אע"פ שחזר בו בתוך כדי דיבור וכו'**. דברי רבי יוסי בתמורה דף כ"ה ופי' רש"י בתוך כדי דיבור כדי שאלת שלום רב לתלמיד ואמרי לה תלמיד לרב ע"כ אמנם התוס' ז"ל כתבו שם דהיינו כדי שאלת תלמיד לרב שלום עליך רבי דהא קי"ל תוך כ"ד כדיבור דמי והיינו כדי שאלת רב לתלמיד ע"כ. ונראה דמחלוקתם תלויה בההיא דפרק המרובה דף ע"ג גבי עדים זוממין דפריך לר' יוסי מהא ומתרץ אמרי תרי תוך כדי דיבור הוו חד כדי שאלת תלמיד לרב וחד כדי שאלת רב לתלמיד כי לית ליה לר"י כדי שאלת תלמיד לרב כדי שאלת רב לתלמיד אית ליה ע"כ מסוגיא זו מבוארת הקושיא לרבינו שפוסק כסתם דבהקדש לא אמרינן תוך כדי דיבור כדיבור דמי וכמ"ש ספ"ב דהלכות תמורה וכן הקשה הרב ש"ך בחו"מ סי' רנ"ה ס"ק ה' גם תמה על התוס' ומרן והראב"ד והרב ברטנורה עיין עליו וראיתי להמל"מ ז"ל שתירץ דס"ל דההיא סוגיא לאו הלכתא היא עיין עליו.

**ולענ"ד** נראה דהוה אפשר עוד דעדיפא מינה משני ליה דאף לפי שיטתו שלא רצה לחלק בין הקדש לעדים זוממין יש לחלק בין כדי דיבור לכדי דיבור אמנם לפי האמת ודאי שיש חילוק וכמ"ש רבינו בפירוש המשנה דבששה דברים לא אמרינן תוך כדי דיבור כדיבור דמי והיינו טעמא כמ"ש התוס' מצד חומרתם עיין עליהם ובהא היא דפליגו רש"י והתוס' כנ"ל:

### הלכה ב

**הואיל ודבר שהנשמה תלויה בו וכו'**. נראה שהוסיף טעם זה לאשמועינן דלאו דוקא לבה וראשה דה"ה כל אבר שעושה אותה טרפה ע"פ שיטתו בהלכות שחיטה דטרפה אינה חיה ובהכי מיתרצה קושית הרב לח"מ ז"ל על רבינו דלמה לא פסק כרב חסדא דמודה ר' יהודה בדבר שעושה אותה טרפה עיין עליו וכן נראה מפי' רש"י שם שכתב ד"ה כמ"ד טרפה אינה חיה וכו' הלכך כיון דאינה חיה הרי הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו ע"כ:

**הקדיש אבר אחד מן העוף וכו'**. עיין מ"ש מרן ולכן נראה לומר שרבינו מפרש וכו' בפ"ה דערכין הל' י"ד כתב באופן אחר עיי"ש שיש ליישב:

## הלכה ד

**הואיל והיא בעלי חיים אין בע"ח נדחין**. הקשה הרב לח"מ ז"ל על מ"ש מרן ז"ל דמתני' דמי שהיה טמא דהמפריש נקבה לפסחו וכו' אית ליה דהוי דלא כהלכתא ע"כ דזה א"א שהרי פסק רבינו כמותה בפ"ד דקרבן פסח שכתב יביא בדמיה שלמים וכו' ע"כ וכבר מרן ז"ל נתעורר שם דבמשנה קתני יפלו דמיו לנדבה משום דס"ל (דאין) דבעלי חיים נדחין ורבינו כתב שם שיביא בדמיו פסח משום דס"ל [דאין] בע"ח נדחין ולדיוק הרב לח"מ שרבינו כתב שם שיביא בדמיה שלמים משום דבע"ח נדחין תקשה לרבינו מיניה וביה סמוך ונראה ועוד דלמה לא הזכיר הרב לח"מ ז"ל דברי מרן של שם אלא נראה דדברי מרן שרירין וקיימין ומ"ש רבינו דיביא בדמיו שלמים היינו אחר שיפול בו מום דהא בהיותו תמים א"א ליפדות אלא יקרב שלמים דמותר הפסח שלמים שוב ראיתי בס' צרור החיים ז"ל שהאריך בזה עיין עליו:

## הלכה ו

**כמו שבארנו בהלכות איסורי מזבח**. הוא בפ"ג הל' י' שכתב שם המקדיש טומטום ואנדרוגינוס וטרפה וכלאים ויוצא דופן למזבח ה"ז כמקדיש עצים ואבנים וכו' ובס' מתנות כהונה ראיתי שפלפל הרבה בדין זה עיין עליו:

## הלכה ז

**האומר דמי פרה זו וכו'**. עמ"ש מרן בשם רש"י ז"ל דקשיא לעולא הוא מגומגם דהרי עולא לא אמר אלא כיון שנקצצו שוב אין פודין דהוי קדושת דמים ובקדושת הגוף לא ידענו מה היא דעתו ומהא לא איריא דהוא לא נחית אלא לחלוק על בר פדא.

**ובעיקר** דברי מרן שהליץ בעד רבינו דרבא לא חש להך תיובתא דאביי ראיתי בשו"ת זרע אברהם ז"ל דף קכ"ט שהקשה עליו דרבינו אינו אמורא להוסיף על דברי הגמרא וכו' והוא ז"ל הביא סיוע לדברי רבינו מהירושלמי פרק האומר ודברי ר' יוחנן בגמרא דידן עיי"ש ומ"מ המעיין יראה שצדקו דברי מרן ז"ל גם בספ"ד דהלכות מעילה פסק רבינו כדברי עולא עיי"ש:

## הלכה ח

**היתה לו בהמה וכו'**. מבואר הדבר דהוא הדין אם אמר אם זכר זבחי שלמים כיון דבבהמת חולין איירי ומתני' דקתני הכי משום דבבכור איירי דכיון שהוא קדוש אין לעשותו שלמים שיש בו היתר הנאה וכמ"ש רבינו ספ"ד דהלכות תמורה. ומ"ש בספרי רבינו

**לצרכי עולה** בנוסח אחר כתב יד לצרכי שלמים ונראה דנוסחא מוטעית היא:

# פרק טז

## הלכה ב

**נדר עולה וכו'**. עיין מ"ש מרן ז"ל גם הרב קרית ספר והרב לח"מ ז"ל וס' צרור החיים הניח דברי רבינו בצ"ע ומאי דאפשר דכיון דבר פדא אמר להדיא דמייתי ומתני מינה משמע דלאו בריה הוא וכבר ידוע דקשיא אית לה פירוקא. שוב מצאתי בס' קרבן חגיגה סי' ס"ז שעמד בזה והעולה מדבריו ז"ל דהכא בנדר דאזלינן ביה אחר לשון בני אדם ואה"נ דצריך הוא להביא קרבן אחר לצאת מידי ספק עיין עליו:

## הלכה ד

**מי שנדר וכו'**. עיין מה שכתבתי בזה בסוף הלכות אסורי מזבח ומרן ז"ל הביא פי' רבינו ההך מתני' דאלו הדמים הם הדמים הבנונים לאלו הדברים באותו זמן ובאותם הארצות ע"כ והקשה הרב לח"מ ז"ל מהסוגיא דכריתות דף ט' דמשמע מינה דכבש בסלע מדאיל בשתים שכתוב בתורה איל אשם בכסף שקלים וכו' עיי"ש. ולענ"ד נראה דמעיקרא קושיא ליתא דהתם חוץ מנסכיו איירי כמו שהוא הדין ומתני' בהדי נסכים היא א"כ צדקו דברי רבינו דדמים אלו הם הבנונים לאותם הארצות. ותדע עוד דאף דאמרו שם דכבש בסלע כתבו שם התוס' ז"ל דלאו דוקא דהרי אמרו בחטאת בת דינקא וכו' אלא דרגילות הוא שקונהו בסלע למצוה מן המובחר וכו' עיי"ש:

## הלכה ה

**הביא שנים במנה לא יצא**. לשון המשנה אפי' במנה חסר דינר והוא תמוה למה לא הזכירו רבינו וכמ"ש מרן ז"ל ולהרב קרית ספר ראיתי שהזכירו נראה שכן היתה גירסתו בדברי רבינו וכן עיקר:

## הלכה ז

**אמר הרי עלי עולה וכו'**. כתב מרן ז"ל פרק מרובה עלה ע"ח ושם בעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנב מי פטר גנב נפשיה בכבש לרבנן ובעולת העוף לר' אלעזר בן עזריה דתניא הרי עלי עולה יביא כבש ראב"ע אומר יביא תור או בן יונה וכו' ע"כ ומבואר הדבר דמדקמבעיא ליה בחיוב הגנב מכלל דפשיטא ליה גבי נודר דמצי למפטר נפשיה בכבש כסברת רבנן דהלכתא כוותייהו לגבי ראב"ע וזהו פסקו של רבינו וא"צ למ"ש הרב כנסת הגדולה בזה עיין עליו.

**והמל"מ** ז"ל נסתפק במי שקנה אתרוג בדמים יקרים מפני חשיבותו ונגנב ונפסד אי חייב לשלומי דמיו או שיתן לו אתרוג אחר שראוי לצאת בו ודעתו נוטה שחייב לתת

הדמים וכו' דלא כמהר"ם מינץ שהביא ראיה מזאת הסוגיא עיי"ש. ולענ"ד נראה דשאני גבי הקדש דוגנב מבית האיש כתיב ולא מבית הקדש כמ"ש רש"י שם משא"כ גבי אתרוג דאף שקנאו למצוה מ"מ סוף כל סוף לא הקדישו ואם הוא רוצה לאכלו קודם קיום המצוה הרשות בידו משא"כ גבי עולה דהקדש גמור היא ואם נהנה מעל ביה:

## הלכה ח

**האומר אחד מכבשי הקדש ואחד משווריי וכו' ואם אמר שור שבשווריי הקדש וכו'**. נראה מבואר דעת רבינו לחלק בין אומר שור משווריי לאומר שור שבשווריי דבאומר שבשווריי מורה דהכוונה על הגדול שבהם ואף באומרו שבשווריי אין הקטן בכלל הספק אלא הגדול והבנוני ובפ"ז דהלכות מעילה הל' ז' כתב רבינו דהאומר שור משווריי [הקדש] מועלין בכולן ומועלין במקצתן וכו' והוא היפך מ"ש כאן ומרן ז"ל שם הניחו בצ"ע. והפר"ח ז"ל שם תירץ לחלק בין שור משווריי לשור שבשווריי עיי"ש ולא ידעתי מהו דהא ודאי משור משווריי היא הקושיא מהתם להכא כמבואר וצ"ע:

## הלכה ט

**פירש אחד מהם וכו' ה"ז מקדיש גדול שבהם וכו'**. קצת קשה דאפשר שאותו שפירש הוא הגדול שבכולן ואף שעכשיו הוא מביא הגדול מאותם שנשארו עכ"פ הו"ל נדר גדול והביא קטן דלא יצא כמ"ש בראש הפרק וי"ל דאפילו באומר שור שבשווריי ולא פי' שהוא הגדול שבהם אלא שאנו דנין כן להחמיר וק"ל:

## הלכה יא

**האומר הרי עלי למזבח וכו'**. הקשה המל"מ ז"ל דהא איכא יין לשמואל דאמר מזלפו ע"ג האישים ומתחילה תירץ דברייתא זו דלא כשמואל וכו' עיי"ש ואין נראה שהרי התוס' ז"ל הקשו שם דהא איכא שמן למ"ד דכליל ותירצו כיון דאיכא שמן דאכלי כהנים לא פסיקא ליה ע"כ הכא נמי נימא גבי יין דכיון דאיכא דאזיל לשיתין וכו' עוד הקשו התוס' דהא איכא עצים דודאי כולם קרבין לכו"ע ולא תירצו כלום אמנם ממ"ש הם עצמן שם דף כ' הדבר מבואר דאף דאיקרו קרבן אין דינן כקרבן גמור שהרי אם הקריבן בחוץ פטור לכו"ע ואף דנחלקו רבי ורבנן בנודר שני גזירי עצים מ"מ בנודר סתם כו"ע מודו כמ"ש שם ד"ה מלמד וכו' וכיון שכן גם בעצים לא פסיקא ליה גם ידוע דלרבנן יש להם פדיון כמ"ש מרן משם מהר"י קורקוס ז"ל לקמן ד"ה הרי עלי עץ וכו':

## הלכה יד

**קומץ ממנו קומץ וכו'**. כן אמרו בזבחים דף צ"א לר' טרפון דדריש כי מנחה מה מנחה קומצה ושיריה נאכלין אף שמן קומצו ושיריו נאכלים ע"כ ואיני יודע איך קמיצה בשמן

דהא ודאי אי אפשר לחברו כמו הדבר היבש ואין לומר דפושט פיסת ידו למעלה דרך קליטה חדא דעכ"פ יפול כולו ותו דזה בעיא בפ"ק דמנחות דף י"א וסלקא בתיקו וא"ת שיתקן מידת מה שמכיל הקומץ ביבש גם זה אי אפשר דהא קי"ל בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ:

**ומנסכו כולו ע"ג השיתין**. עיין מ"ש מרן בשם מהר"י קורקוס ז"ל דרבינו ס"ל דהוי פסיק רישיה דאי אפשר שיזלף אלא אם כן יכבה וכו' ע"כ. אין נראה כן מדברי רבינו בפירוש המשנה דף צ"א שאחר שהקשה קושיא זו כתב וז"ל דע שאינו מתכבה בהכרח לפי שמעט מן היין או המים כשזורקין אותם על האש הגדולה אין מכבין אותה רק כח האש מלהטת אותם ונוצחן ועוד שאפשר שיזרוק אותם על קרקע המזבח או על קצות העצים שלא נשרפו עדיין ע"כ:

### הלכה טז

**אלא מן הלחם מן החולין**. בנוסח אחר כתב יד ובדפוס מגדל עוז מן החולין נמחק:

## פרק יז

### הלכה ד

**כשתי מנחות שנתערבו**. לשון המשנה שם ובספי"א דפסולי המוקדשין ביאר רבינו דשתי מנחות שנתערבו אם יכול לקמוץ מכל אחת בפני עצמה כשרות והרב לח"מ ז"ל נתקשה בדברי רבינו שלא ביאר ולענ"ד אין צריך עיין עליו:

### הלכה ה

**האומר הרי עלי מנחה וכו'**. עיין מ"ש מרן ז"ל דצ"ל דמייתי ומתנה וכו' ע"כ. דבר פשוט הוא בדין קבע נדרו ממין מהם דיביא חמישתן כמ"ש אח"ז ותו דגם בשבח העשרונות דמביא ששים כמ"ש בהל' ז' בהכרח צריך הוא להתנות וכמ"ש רש"י ז"ל ועיין עוד להמל"מ ז"ל:

### הלכה ו

**אין היחיד וכו'**. מדקדוק הלשון משמע דיחיד הוא דאינו מביא אבל צבור מביאין וזה הכריחו למהר"י קורקוס שהביא מרן ז"ל לכתוב שרמז למ"ש שם שהצבור מביא ביו"ט [ראשון] של חג שחל להיות בשבת ס"א עשרון ע"כ והם דברים שלכאורה אין להם קיום חדא דבסוף פ"י דתמידין ומוספין פסק רבינו דלא היו מערבין אותם והם דברי ר' שמעון במשנה שהקשה על הת"ק והלא אלו לפרים ואלו לכבשים וכו' ועוד דבגמרא שם מייתו ברייתא דהודו חכמים לר"ש ובקשו ממנו ראיה והביא להם מפסוק דכל מנחה בלולה

בשמן וחרבה אמרה תורה הבא מנחה שיכולה להבלל וכו' הרי דחכמים עצמן הודו לו אלא שמתחלה היו סבורים שיכולין להבלל ושוב חזרו בהם נמצא דהך דשכן צבור וכו' לא קיימא כלל וכמ"ש רבינו שם בפירוש המשנה ג"כ והתוס' יו"ט ז"ל נרגש מזה והגיה דאילו צבור אין מביאין בכלי אחד אפילו פחות מזה וכו' עיי"ש וגם אלו הם דברים מגומגמים דמאי נפק"מ מזה סוף כל סוף תקשה לרבינו דנקט לשון יחיד ולא אמר סתם ולומר דאשמועינן דיחיד עדיף מצבור אינו נכון ויותר נראה לומר דלישנא דמתני' נקט ולא לדיוקא ועיין עוד בס' ברכת הזבח וקול הרמ"ז ז"ל:

## הלכה ח

**קבע נדרו ושכח וכו'**. על מ"ש מרן ז"ל עיין להרב לח"מ ז"ל שיישב דברי רבינו על נכון:

## הלכה ט

**האומר הרי עלי וכו'**. מרן ז"ל תמה על רבינו שלא הזכיר קמח השנוי במשנה. ולענ"ד נראה משום דקמח אין לו שום שייכות מצד אחד בהדי מנחה וכיון דאשמועינן בשעורים דה"ז פטור כ"ש קמח ומלבד זה כיון דבמנחה בה"א הזכיר שעורים ועדשים דשואלים אותו וכו' מכל שכן בקמח דמין סלת הוא וזהו טעמו של רבינו לקמן שכתב אמר הרי עלי קמח וכו' ולא הזכיר עם הקמח שאר החלוקות השנויים במשנה דכיון דאפילו בקמח שיש בו צד אחד דשייך למנחה שהרי ממנו יוצא הסלת אפ"ה מפני שלא הזכיר מנחה ה"ז פטור כמי שלא נדר מעולם מעתה כ"ש שעורים (ועדשים) וכו' שאין שייכין למנחת יחיד כלל וכן נראה מדברי הרב קרית ספר ז"ל עיין עליו:

## הלכה י

**נדר עשרון ומחצה וכו'**. מרן ז"ל תמה על רבינו למה לא חילק בין עשרון ומחצה לחצי עשרון ועשרון וכו' גם הרב לח"מ ז"ל נדחק בדבר עיין עליו. ולענ"ד נראה דהך מילתא לא נאמרה בגמרא אלא לתרץ דברי זעירי דלא תהא מתני' תיובתיה וכיון שכן רבינו הזכיר הדין השנוי במשנה דמפני שהקדים העשרון וגם שאלוהו יביא שתים וממילא משמע דאם הקדים החצי עשרון לא יתחייב בשנים אלא באחת וידוע דדרכו של רבינו לקצר כדרך החכמים:

## הלכה יד

**נדר ה' לוגין אומרים לו השלם וכו'**. כתב מרן ז"ל בעיא דלא אפשיטא ופסקה רבינו לחומרא ע"כ. וקשה דהוי חומרא דאתי לידי קולא דאיכא למיחש לחולין בעזרה וצ"ל דמייתי ומתני וכו' כמ"ש מרן גופיה לעיל הל' ה':

**אבל אם נדר לוג או שנים פטור**. קשה דמאי שנא מחצי עשרון דפסק רבינו לעיל הל' ט' דשואלים אותו וכו'. והרב לח"מ ז"ל תירץ דהתם משום דהזכיר מנחה וכו' והקרית ספר ז"ל תירץ משום דחצי עשרון שייך לחביתי כהן גדול חצי בבקר וחצי בערב וכו' ע"כ ולדברי הרב לח"מ ז"ל קשה דאם כן אם נדר נסך יין ישתנה הדין גם להקרית ספר קשה דאם נדר שליש או רביע ישתנה הדין ועוד דעדשים יוכיחו. והיותר נראה כדברי הרב לח"מ אף שעדיין קשה ממ"ש בהל' י' בנודר עשרון וחצי אמאי לא נימא דחייב להשלים כדאמרינן בנודר ה' לוגין משום דיש קבע לקרבן שוב ראיתי להמל"מ ז"ל שהאריך בזה ע"פ דברי התוס' עיין עליו:

### הלכה טו

**הרי עלי** (**שמן**) [**יין**] **לא יפחות מג' לוגין**. כאן פסק רבינו כמ"ד דון מינה ומינה ובפט"ו דאיסורי ביאה גבי ממזרת פסק כחכמים דס"ל דון מינה ואוקי באתרה ועיין להרב לח"מ והתוס' יו"ט ז"ל בשלהי מנחות ובס' שמות בארץ בכפות תמרים דף ל"א שתירץ לזה עיין עליו:

## פרק יח

### הלכה א

**וכן מצות עשה וכו' ומביא קרבנות בהמה וכו'**. מרן ז"ל דקדק דצריך טעם למה פרט רבינו וכתב קרבנות בהמה ע"כ וכוונתו מבוארת מדכתיב רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך כולל בין קרבן בהמה בין עוף בין מיני מנחות. אמנם נראה דרבינו נקט לישנא דבהמה מפני שבפ"ב דתמורה דף י"ז דרשו רק קדשיך אלו תמורות אשר יהיו לך אלו הוולדות תשא ובאת יכול יכניסנו לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו ת"ל ועשית עולותיך וכו' וידוע דאין דין תמורה נוהג אלא בבהמות כמ"ש רבינו פ"א דהל' תרומה הל' י"א לכך נקט רבינו קרבנות בהמה ובספר המצוות עשין פ"ד מנה רבינו מ"ע להקריב כל הקדשים בבית הבחירה מקרא דושם תעשה וכו' ובעשין פ"ה מנה חטאת עולה ושלמים ואשם מחו"ל מקרא דרק קדשיך והוא מכוון למ"ש כאן ודו"ק:

### הלכה ט

**בחוץ ימי הספירה**. בדפוס מגדל עוז ובנוסח אחר כתב יד בחוץ בתוך ימי הספירה ופשוט הוא:

## הלכה י

**אשם תלוי וכו'**. עיין מ"ש הראב"ד ומרן הליץ בעד רבינו שהוציאו מהברייתא דכריתות דפסק כחכמים משום דלא איקבע איסורא והתוספתא שהזכיר הראב"ד ז"ל אתיא כר' מאיר דברייתא ע"כ. אך אכתי קשה דבפ"ד דפסולי המוקדשין הל' י"ט פסק רבינו דאם נודע לו קודם שחיטה שלא חטא או שחטא ודאי ירעה עד שיפול בו מום ויפלו דמיו לנדבה והוא מחלוקת חכמים ור"מ שם ריש פ"ו דר"מ ס"ל דהוי חולין גמור וחכמים ס"ל דמפני שלבו של אדם נוקפו גמר ומקדיש ליה ונראה דהוי היפך פסקו כאן וכן נראה מדברי התוס' שם דהנך חכמים אינן אלו שנחלקו כאן עם ר"מ ולענ"ד נראה הדבר פשוט לדעת רבינו דאינו מפרש כדברי התוס' אלא דחכמים דהתם הם עצמם חכמים דמתני' וכיון שכל עיקרו של אשם תלוי לא בא אלא על הספק כיון דלא איקבע איסורא אין לחייבו חטאת מספק אם שחטו או הקריבו בחוץ משא"כ לענין אם נודע אם לא נודע יש לנו לדון בו להחמיר שלא להפקיע קדושתו לגמרי ולכך ס"ל דירעה עד שיפול בו מום ויפלו דמיו לנדבה גם הרב לח"מ ז"ל תירץ קרוב לזה עיין עליו. ובשו"ת צבי אשכנזי ז"ל סי' קס"ג ראיתי שעל מ"ש מרן דהתוספתא אתיא כר"מ הקשה עליו דמאי שיאטיה דר"מ הכא דהתם פליגי באיקבע איסורא אבל חיוב חטאת דמיירי התוספתא שהביא הראב"ד מאי פלוגתא שייך ביה ע"כ. ונראה דאין כאן קושיא לשיטת מרן ז"ל בדעת רבינו דגם באיקבע איסורא אין התכלית אלא לחייבו חטאת והתוספתא נמי דקתני אשם תלוי הבא על הספק הקריבו בחוץ חייבין עליו חטאת ע"כ מוכרח שזאת התוספתא ס"ל כמ"ד דלא בעינן איקבע איסורא דאף בחתיכה אחת חייב א"כ לא אתיא כחכמים דר"מ הן אמת דשיטת הראב"ד ז"ל נראה שאינה כן אך מרן ז"ל להליץ בעד רבינו בא. גם מ"ש שם על דברי מהר"י קורקוס שדימה חטאת העוף הבאה על הספק לאשם תלוי והקשה דבחטאת העוף איכא ספק ספיקא לא מצאתי לו טעם עיין עליו דאין להאריך:

## הלכה יא

**שני שעירי יום הכיפורים וכו'**. ידוע מ"ש הראב"ד מהברייתא דיומא דף ס"ב ודברי רב חסדא וכתב דשמעתא דזבחים הטעתו ומרן ז"ל כתב הגירסא בזבחים לה' לרבות שעיר המשתלח דלפי גירסא זו פסקו של רבינו מכוון עוד כתב מרן ז"ל דההיא דיומא עד שלא הגריל י"ל דלמאי דמסיק בזבחים צריך לשנויי דתנא לוידוי הגרלה קרי ליה ע"כ. ולכאורה אין קיום והעמדה לדברים אלו דא"כ כי פריך התם עד שלא הגריל עליהם חייב על שניהם למי חזו ומתרץ רב חסדא הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ ופי' רש"י למוסף היום ע"כ ואי אמרת בשלמא דהגרלה ממש קאמר אתי שפיר דכיון שעדיין לא

הגריל לא נתקדשו לענין זה וחזו למוסף היום אלא אי אמרת דהך הגרלה היינו וידוי כדברי מרן ז"ל מאי פריך למאי חזו ומאי מתרץ ר"ח הא כיון שהגריל עליהם חזו שפיר למצותן ובשעיר המשתלח משום דאכתי לא התודה ראוי להבאה קרינן ביה. וראיתי להרב לח"מ והרב חיים אבועלפיה בס' עץ החיים ובס' מקראי קודש דף קל"ד שהניחהו בצ"ע. ולענ"ד אי אפשר לסבול קושיא כזו על מרן ז"ל בפרט שכבר ראה דברי הראב"ד ז"ל שהזכיר זה אשר על כן נראה דכוונתו דאה"נ דההיך דיומא הבינו בגמרא הדברים כפשטן ולכך הקשו למאי חזו וכו' אמנם לדעת רבי מני בסוגיא דזבחים דמחלק בקודם וידוי לאחר וידוי לדידיה אותה ברייתא מתפרשת דהגרלה דקאמרה היינו וידוי שהוא העיקר ואף שכבר הגריל אינו מעכב לשלח יוכשרו לקרבן ואז לא הוה בעי תלמודא למאי חזו וכו' ולא תקשי כמו שהקשה הרח"א ז"ל דהיכי שבק ר"ח דהוא בתרא ומארי דתלמודא די"ל דר"ח לא נחית אלא לתרץ הקושיא דלמאי חזו משא"כ הא דרבי מני דנראה דבא לפסק הלכה לתרץ המשנה עם הברייתא וגירסא זו שהזכיר מרן מתיישבת שפיר דרמו הברייתות אהדדי לענין דינא משא"כ לגירסת רש"י דהרומיא היא בדרשת הפסוק דאין דרך התלמוד להקשות ורמינהי על דרשת הפסוק דורמינהי ידוע שהיא קושיא חזקה.

**שוב** ראיתי בס' צרור החיים ז"ל שעמד על דברי הרב לח"מ ז"ל והקשה עוד לגירסא זו של מרן ז"ל מההיא ברייתא דיומא דף ס"ג דדרשה להדיא דלה' להוציא שעיר המשתלח דפטור וכן בתמורה דף ו' עיי"ש ואיך תתיישב גירסת רבינו דלה' אתי לרבות הא ודאי הסוגיאות פליגי אהדדי וסיים דודאי צ"ע טובא עיין עליו. ולענ"ד נראה אף שלכאורה הדבר תמוה מ"מ אחר העיון קצת אין כאן קושיא וזה דלפי מאי דתנן בזבחים וכן שעיר המשתלח שהקריבן בחוץ פטור שנאמר ואל פתח אהל מועד לא הביאו וכו' אתו אינך ברייתות כהך מתני' לפטור המקריב שעיר המשתלח בחוץ והיינו לאחר וידוי כמסקנא דרבי מני והא דדריש מלה' להוציא שעיר המשתלח ובהך ברייתא דזבחים דריש לרבות כפי גירסת רבינו אין זה פלא ע"פ דברי רבא התם ביומא דקאמר התם מעניינא דקרא והכא מעניינא דקרא התם ואל פתח לרבות לה' להוציא הכא דאשה להוציא לה' לרבות ע"כ ולפי החילוק של רבי מני כי דרשינן התם לה' להוציא היינו אחר הוידוי דאז ודאי אינו ראוי ללפני ה' כלל וכי דרשינן בהא דזבחים לה' לרבות דהיינו קודם הוידוי וטעמא מפני שדרשנו ואל פתח אהל מועד להוציא וקרוב לזה מצאתי להרב קרית ספר ז"ל פרשת אחרי מות עיין עליו:

### הלכה יד

**גנב והקדיש וכו'**. עיין מ"ש מרן ז"ל ויש לתמוה על רבינו שכתב **ומאימתי העמידוה ברשותו וכו'** שהרי בהדיא אמרו למאי נפק"מ לגיזותיה ולוולדותיה ואיך כתב דנפק"מ לחייבו עליה כרת ועוד דלענין כרת מה לי משעת גנבה או משעת הקדישה וכו' וצ"ע ע"כ. ולענ"ד נראה דחדא מתרצת חברתה דזהו כוונת אלמאי נפק"מ דבעי תלמודא כלומר דאי לענין הכרת מה צורך להעמידה בידו משעת גנבה כיון שהקפידה אינה חלה אלא מחמת ההקדש ולכך פריך למאי נפק"מ ומתרץ ליה דאה"נ דלענין הכרת לא הוצרכו להעמידה ברשותו אלא משעת הקדש ואילך אך לענין גיזותיה וולדותיה מי נימא כיון דאינו משלם תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה מחמת ההקדש כמ"ש רש"י לעיל גם לענין הוולדות נימא הכי ולא יתחייב בהם ומתרץ רבא גופיה דהא לא ס"ד שלא יהא חוטא נשכר ודי לן משעת הקדש גם לענין זה ודין וולדות כבר ביארו רבינו פ"ב דהל' גניבה ועיין מ"ש פ"ה דאיסורי מזבח הל' ז' ופ"ה דהל' אישות הל' ז':

### הלכה טו

**אחד השוחט במקדש וצוארה בפנים**. בדפוס מגדל עוז וצוארה בפנים נמחק ולענין מ"ש מרן ז"ל עיין להרב לח"מ ז"ל:

### הלכה טז

**שנאמר אשר ישחט וכו'**. בגמרא נפק"ל מדכתיב ההוא ובתורת כהנים מדכתיב דם שפך ודרכו של רבינו לכתוב הדרשא היותר פשוטה בעיניו אף דלא כהלכתא וכמ"ש הרב לח"מ ז"ל בפסקת דם יחשב עיין עליו ומתורץ דקדוק מרן ז"ל שוב ראיתי שגם הרע"ב העתיק כדברי רבינו והתוס' יו"ט ז"ל עמד עליו עיין עליו:

### הלכה יח

**שחט את העוף בחוץ וכו'**. עיין מ"ש הראב"ד ז"ל. ומרן ז"ל כתב שלא זכה להבין דבריו וכו'. הרב לח"מ והפר"ח ז"ל חטטו להסביר דברי הראב"ד ז"ל אמנם הצדיקו דברי רבינו כמבואר:

## פרק יט

### הלכה א

**אין המעלה בחוץ וכו'**. המל"מ ז"ל דקדק דלא ידע למה לא הביא רבינו הדין השנוי בזבחים דף קי"ג וביומא דף ס"ג קרבן שומע אני אפי' קדשי בדק הבית ת"ל ואל פתח

אהל מועד לא הביאו וכו' ע"כ. ומאי דאפשר דלא ביארו מפני שכבר הוא נלמד מדבריו שהרי לקמן הל' ג' הביא הדרשא דכל המתקבל בפנים חייבים עליו בחוץ ומינה לקדשי בדק הבית שהרי לא הוק' לפנים ומרן ז"ל הביא מהסוגיא דאל פתח אהל מועד גם בפ' הקודם הל' ו' הביא הדרשא דלפני משכן ה' כל שאינו ראוי לבא לפני משכן ה' אין חייבים עליו:

## הלכה ג

**או המנסך ג' לוגין יין או מים וכו'**. ברייתא שם דף קי"א ובמתני' שם קתני ר' אלעזר אומר אף המנסך מי חג וכתב רבינו בפירוש המשנה דאינה הלכה מפני שהוא סבור דהוי דאורייתא ואנו קי"ל דהוי הלכה למשה מסיני וכ"כ הרע"ב ז"ל והקשה התוס' יו"ט דלא ידע מאי איכא בין דאורייתא להל"מ דשניהם מפי הגבורה נאמרו עיי"ש. ונראה דקושיא זו נופלת על הגמרא שם דמתחילה אמרו שהיא דאורייתא ושוב אמרו שהוא הל"מ דמזה הוא שכתבו הרמב"ם והרע"ב כן והנה ראיתי להרמ"ז ז"ל שם שתמה על תמיהת התוס' יו"ט דהא קי"ל אין מלקין אלא אם כן מתרין ואיך יתרו במה שלא כתוב בתורה אלא שהוא הל"מ וכו' ע"כ. ולא הבינותי דבריו דהא ודאי ההתראה שמתרין בו אינה מהל"מ או מדאורייתא אלא מעיקר הפסוק דאל פתח אהל מועד לא הביאו דמיניה ילפינן כל שחוטי חוץ וכ"כ בס' בית דוד נר"ו עיין עליו ומנאו רבינו פי"ט דהל' סנהדרין בחייבי כריתות שלוקין עליהם ונמצאת תמיהת התוס' יו"ט קיימת מצד זה. אכן האמת נראה דכוונת הענין אינו אלא מצד הג' לוגין דלפי פשט דברי ר"א משמע דאין להם שיעור כמ"ש בגמרא מדקתני מי חג וזו היא הכוונה באמרם מדאורייתא אך אנו קי"ל שהיא הל"מ בשיעור שלם של ג' לוגין דוקא דאולי קבלה היתה בידם דבר זה ונמצאו דברי רבינו שבפירוש המשנה מכוונים למ"ש בחיבורו וכמ"ש התוס' יו"ט ז"ל:

## הלכה ה

**המעלה את הבהמה וכו' אין בשר הזבח חוצץ**. הם דברי רב שם דף ק"י מין במינו אינו חוצץ וכתבו התוס' שם והא דאמרינן לעיל גבי רגל חבירו פסל אין דרך שירות בכך ע"כ. ולא ידעתי מהו דהתם דף כ"ד אמרו וצריכא דאי אשמועינן בהמה דלאו מינא דאדם הוא אבל חבירו דאדם הוא אימא לא צריכא הרי דאין הטעם אלא משום חציצה דאי משום דאין דרך שירות בכך מאי בעי צריכותא ורבינו פ"ה דביאת מקדש הל' י"ז פסק להדיא דע"ג רגלי חבירו הוי משום חציצה כדברי הגמרא ולפ"ז צ"ל דזה הכלל אינו אלא בגופו של דבר ולא בזולתו לענין קדשים ועיין לרבינו במ"ש [בהל' פסולי המוקדשין] פ"א הל' כ"א שכתב כן במזרק בתוך מזרק דמין במינו אינו חוצץ ועיין מ"ש [שם]:

### הלכה ו
**היוצק וכו' והקומץ**. הקשה התוס' יו"ט דלמה לא מנה קומץ בהדי הינך דשייכי במנחה והרמ"ז ז"ל כתב דתניא גבי קבלת דמים דהוי דומיא דידיה דמקבלה ואילך ומקמיצה ואילך מצות כהונה עיי"ש. ועדיין קשה דליתני הקומץ והמקבל קודם המסדר וכן הקשה בס' בית דוד נר"ו ומאי דאפשר עוד דלא תני לה בהדי הנך מפני שיש מהם שאינן לעיכובא כמ"ש רבינו פי"ג הל' י"א דקומץ חמיר מכולהו כמ"ש רבינו שם ולכך סידר (כאן חסר וחבל על דאבדין):

### הלכה ז
**וכן שעיר המשתלח וכו'**. עיין מה שכתבתי פי"ח הל' י"א:

### הלכה ט
**ומנחה הנשרפין**. בדפוס מגדל עוז ומנחה הנשרפת. ומרן ז"ל הזכיר דברי הראב"ד ז"ל בפסקא הבאה עיין עליו:

### הלכה יא
**זרק הדם והעלה האיברים וכו'**. בדפוס מגדל עוז זרק והעלה חייב שתים ובעיקר הדין עיין להרב לח"מ והמל"מ ז"ל שהעמיק הרחיב בביאור דינים אלו ע"פ שיטת רש"י והתוס' ורבינו ולשיטת כולם דברי רבינו נכונים בטעמם. ומ"ש בספרי רבינו
**העלה אבר חסר וכו'** בנוסח אחר כתב יד קדמון נמחק כל זה:

### הלכה יב
**שנים ששחטו פטורים**. בדפוס מגדל עוז אין שם חלוקא זו גם מרן ז"ל לא הזכירה וכך הוא האמת שכבר הזכירו רבינו בפי"ח הל' ט"ז:

### הלכה יג
**מפני שהם שירים**. וכמו שנתבאר לעיל בפרק זה הל' ד':

### הלכה טו
**מי ששחט קדשים בזמן הזה והעלה חוץ לעזרה חייב**. דקדק המל"מ ז"ל דלמה נקט דין זה בשוחט ומעלה באחד מהם לבד חייב עיי"ש ואחרי המחילה אין כאן דקדוק דמדפלגינהו רבינו ש"מ דבאיזה מהם קאמר דאל"כ לימא מי ששחט קדשים והעלה בזה"ז ומבואר זה מדברי רבינו בהל' ט"ז בשוחט קדשי עכו"ם ובעיקר דין קדושה ראשונה עיין מ"ש ספ"ו דבית הבחירה דלדעת רבינו אף בזה"ז אם יתכן מזבח בנוי כדינו אף שאין בית יכולין להקריב עליו הקרבנות:

### הלכה טז

**והכותים מותרים וכו'**. מקרא מלא הוא ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור וכו' ולא נאסר להם אלא הטמא ועיין לרבינו פ"י דמלכים הל' ז'. השי"ת יזכנו לבנין הבית הקיים ולהקריב בו כל הקרבנות כאשר ציונו ב"ה לעד: